

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

XXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

admittamus admonitionem, clementiam tamen in nos suam praestet: qui si postea in grauiora etiam nos peccata impingimus, id certe non iam eo auctore euenit, qui non propterea lenis longanimisq; est, ut pereamus, sed ut seruemur potius: verum nobis auctoribus sit, qui in illius immensam tolerantiam iniurij sumus. Sic autem & infinitam suam in nos benignitatem ostendit, quoties enim recusamus ab eius proluxa lenitate adiuari, tum ille in aliorum usum eam vertit, nusquam non clementiam erga nos suam simul & prouidentiam solertiamque prodens. Id quod tum praestitum est.

Et tyrannus quidem in hunc, quem dixi, modum e viuis decessit: Rabici autem eius, ac beati Babylae virtutis argumenta extant, & templum & martyrij monumentum, illud desolatum, hoc eandem, quam prius, efficaciam retinens. Cuius capsula non ultra refertur, Deo rem sic dispensante, quod posteris testatiora sint praecleara Babylae eiusdem facinora. Quisquis enim eod aliunde accedit martyrem requirens, hunc ubi ab eo loco abesse videt, statim causam seiscitatur, neque prius de loco decedit, quam omnem eam historiam perdoctus fuerit, sic & dum ad Daphnes locum accedit, & rursus ab eodem dum decedit, fructum maximum percipit. Ea est martyrum virtus & viuientium & mortuorum, & ad loca illa vel illa aduentium, & rursus ab eisdem aliò migrantium. Etenim ab initio ad finem usque Babylae nostri praecleara facinora continua quasi serie copulata fuere.

Virtus martyrum, & in vita, & post obitum.

Rem, quae so, animo iustra: Dei leges ab iniuria vindicauit, pro occiso poenas sumpsit: qua ex re planum fecit, quanto inter se interuallo sacerdotium & regnum dissi-
ant: mundi fastum omnem soluit, vitae huius opinionem conculcauit: reges docuit, nihil ultra modum, ipsis à Deo datum, potestatem promouere: sacerdotibus planum fecit, ut principatui huic praeesse oporteat. Atque haec quidem, & his item longè plura, etiamnum viuens praestitit. Vbi autem hinc emigrauit, demonis robur enervauit, gentilium imposturam coarguit, vaticinij deliramenta dextexit, personam eius contriuit, simulationem omnibus denudauit ac patefecit, eum qui in ea dominari videretur, obmutescere cogens, ac magna vehementia opprimens. Hodie quoque templi parietes recti stant, omnibus quasi praedicantes, quae demonis impudentiam, risum, imbecillitatem: quae martyris coronas, victoriam, virtutem. Ea sanè est sanctorum fortitudo tam in-
expugnabilis & terrifica, tum regibus, tum demonibus, tum ipsi etià demonum principi,

410 in illis
sacerdotibus
et

Habetur
Tomo ter-
tio operum
eiusdem.

PASSIO SANCTORVM IUVENTINI ET MAXIMI MARTYRVM, A D. IOHANNE

Chrysofomo conscripta.

25. IANVAR.

Eni beatus Babylas cum tribus pueris nos hic congregabat: hodie verò par sanctorum militum, in acie exercitum Christi ostendit. Heri quadriga martyrum, hodie biga se ostendit. Impar eorum est aetas, sed par fides. Varia certamina, sed eadem fortitudo. Illi tempore superiores, isti recentiores. Et cum tantus thesaurus sit Ecclesiae, nouas & veteres habentis margaritas: sed vna omnium est gratia. Eorum flos neque languescit, neque desluit tempore. Nescit

vetustatis rubiginem splendoris istius natura. Temporis accessione opes quae ad corpora spectant, facile intercunt, vestimenta absumuntur, domus destruantur, & aurum rubigine consumitur: & in summa, omnium sensibilium facultatum natura tempore tandem aboletur & intercudit. At non sic se res habet in spiritualibus thesauris, de martyribus, inquam, qui semper in eodem manent vigore, semper in eodem iuuentutis flore sunt, semper suae gloriae fulgorem emittunt & radios. Quod scientes, non aliter proficos, aliter recentiores colitis sanctos, sed eadem alacritate omnes.

Colere sanctos alacriter.

Non enim exploratis tempus, sed exquiritis animi fortitudinem, fidem, zelum feruidum, & eas virtutes, quas praese ferunt sancti, ob quorum honorem hodie conuenimus. Hi enim tanto amore Dei flagrabant, ut etiam extra persecutionis tempus, martyrij corona redimiti fuerint, absque pugna triumphum retulerint, absque praelio victoria potiti sint, absque theatri certamine brauium rapuerint. Et quomodo hoc? Ego dicam: sed ferre me rem paulò altiùs enarrantem.

Tullianus apostata dicit.

Erat rex quidem etiam nostro aëo, omnes, qui se precesserunt, impietate vincens, de quo

de quo & heri à me dictum. Qui cum videret res nostras martyrum morte clariore fieri, & ea causa non solum viros, sed & teneros pueros, virginesq; nondum nobiles, & in summa, ex omni sexu & ætate quosdam pro religione ad mortem proflire, cruciabantur & dolebat. Ceterum mouere bellum manifestè volebat. Omnes enim, dicebat, ad martyrium, quasi ad aluearium apes, volabunt. Hæc autem non à semetipso habebat, sed à progenitoribus suis didicerat. Et enim & illi, utpotè tyranni, Ecclesiã infestârunt, & populi quoque in nos insurrexerunt, quã adhuc parua religionis scintilla esset: eam tamè non expugnârunt, neque confregerunt, sed ipsi potiùs confracti sunt. Augebatur quotidie scintilla hæc, ferebaturque in sublime, & omnem vndique orbem inuadebat. Cum occiderentur, adurerentur, suspenderentur, præcipitarentur, bestiis objicerentur fideles: carbones sicut lutum calcabant, mare & fluctus sicut pratum intuebantur, ad gladium sicut ad diadema & coronam currebant: omniaque tormetorum genera ita contemnebant, ut ea non solum generosè & fortiter ferrèt, sed & alacriter & volupè. Enimvero sicut plantæ rigatæ magis crescunt, ita & fides nostra oppugnata magis floret: & seditione agitata, incrementa maiora sumit. Neque horti aquis irrigati ita germinant & fecundi sunt, ut ecclesiæ, si martyrum irrigentur sanguine.

Hæc omnia atque plura cum rex ille sciret, meticulosior erat, quam ut manifestè cum nostris confingeret. Non, inquit, triumphos & victorias & coronas mutuo parabimus, Sed quid facit? Vide, oro, malignitatē. Medicos & milites & oratores omnes, vel à professionibus suis discedere, vel fidem suam abiurare iubet. Excitauitque in hunc modum contra nostros bellum, tela eminens mittens, ut si à fide desisterent, ridiculè vincerentur, utpotè qui fidem opibus non præferrent: si generosè perseuerarent, & vincerent, neque sic egregia foret victoria, neque insignis triumphus. Nihil enim magnum, artem vel professionem pro pietate contemere. Neque is scuiticæ eius finis erat. Nam ad hæc, si quis superioribus annis, cum adhuc pij reges rerum potirentur, vel altaria demolitus fuisset, vel templa suffodisset, vel oblationes diripuisset, vel aliud tale quiddam egisset, rapiebatur ad tribunal, & occidebatur, etiam insons, & duntaxat delatus. Fingebatur quoque & alias varias causas, ita ut pie viuentium nemo non lugeret. Agebat autem hæc, ut obscuraretur contemptaque; esset martyrij corona, & nihilominus cædes & strages fierent. Nihil tamen arte hac proficiebat. Nam qui ita affligebantur, non ad illius calculum & malignitatem spectabant, sed ad incorruptum iudicem, à quo & cælestem coronam accepturos sese confidebant.

Interea cum hæc ita sese haberent, & bellum quidem rex parturiret aduersus nostros, cessaret autem, veritus nè vinceretur: accidit ut milites quoddam conuiuium haberent, in quo & martyres, quos hodie colimus, erant. Ceterum, ut conuiuiorum mos est, cum varij sermones hinc inde dicerentur, alijque alia tractarent, martyres nostri mala sui seculi inter se deplorabant, longè feliciora fuisse superiora asserentes, dicebantque & inter se, & ad sodales: *Quem iuuaret vltra viuere, vel spirare, vel solem intueri, sacris legibus ita conculcatis, pietate ita violata, creaturarum omnium Domino ita contempto?* Omnia nidore plena sunt & fumo, omnia sacrificijs immundis referta. Proh, neque purum aërem spirare possumus. Dicta hæc nè perfunctoriè transeas, sed considera, quando ea locuti sunt, & quanta pierate. Nam si in militari symposio, vbi regnat ebrietas & intemperantia, vbi certatur de prodigalitate, vbi agon est stuporis & insipientiæ, sic ingemisebant & lugebant: quales erant domi, cum soli inter se agerent? Quales erant in precibus & ieiunijs, qui deliciarum tempore, tam humiliati, & tam apostolica præse ferebant peccata? Gaudebant alij, hi verò lugebant: impiè agebant alij, hi verò zelo vrebantur. Sanè ipsi ob fratrum valetudinem suam sanitatem non sentiebant. Sic dolebant & lachrymabantur in malis, quæ tunc fiebant, quasi vniuerso mûdo tutores dati essent. Neque clandestinum fuit, talia eos dixisse. Nam ex sodalibus & conuiuiis adulator & irrisor quidam, obsequium regi facturum, omnia ut dicta erant, detulit. Rex accepta occasione iam diu quæsita, causatus est ex verbis illis affectatam tyrannidem, ut ita martyrij corona priuaret. Et iussit confiscatis facultatibus eorum omnibus, nudos eos in carcerem conijci. Illi autem gaudebant & exultabant, dicentes: *Quid nobis diuitijs, preciosaque veste opus? Si & indusium intimum, nempe caro, propter Christum exuendum est, non oblectabimur, sed spontè concedemus. Et ocyus dicto scripti sunt libelli indices, confiscataque omnia. Porro ut homines in patriam migraturi, substantiam omnem*

Simila

Versucia
Iuliani apo-
stata.Conquerat
tur milites
inter se de
pictate pro-
figata.Apostata
illos pro-
pterea perse-
quitur.

in pecuniam commutatam præmittit: ita & illis accidit. Quonia enim in cælos transfertur, inimicis ipsis negocium agentibus, & in hoc ministrantibus, opes suas ante se miserunt. Non enim illæ tantum opes, quas eleemosynæ nomine dispendimus, transferuntur in cælum, sed etiam quascunque nobis hostes fidei piorumque persecutores rapiunt, alibi thesauri erunt. Est enim hoc non minus, quam illud. De hoc audi, quid Paulus dicat: Et rapinam, inquit, facultatum vestrarum cum gaudio tulistis, scientes vos habere meliorem substantiam, & manentem in cælis.

Heb. 10.

Multi ad eos in carcerem adueniunt.

Ut autem ingressi sunt in carcerem, confluit ad eos omnis ciuitas, tametsi multis terroribus, minis, & periculis interdictum erat, ne quis vel eos accederet, vel eis loqueretur, vel quouis modo communicaret. Atqui timor Dei efficiebat, ut non curarentur ea principis mandata. Unde multi ob consuetudinem, quam cum martyribus habebant, facti sunt & ipsi martyres. Multi enim, contempta præfenti vita, frequenter eos visitando, sacras apud eos vigilias continuis psalmis perficiebant. Erant familiaritates illæ spiritualis eruditionis atque cõsolationis plenæ. Et clausa quidem tunc est ecclesia, carcer autem ecclesia factus est. Neque hi solum, qui eos visebant, sed & qui intus cum eis tenebantur, meram sapientiam & virtutem à patientia & fide eorum discebant.

Rex ut hæc audiuit, valde stomachatus est: cupiens tamẽ eos supplantare, & ab avaritate sua destituere, avaros quosdam homines & impostores subornauit, qui si quando priuatum colloquium sese offerret, eos accederet: non ut à rege missi, sed quasi singulari compassione & proprio consilio id agentes, & adhortarentur, ut à religione desisterent, & ad impietatem transeant. Dicebant enim: Sic non solum imminens periculum effugietis, sed maiore dignitate honestati, maiorem quoque principatum adepturi estis, regis ira feliciter placata. Nonne vidistis & alios vestri ordinis idipsum fecisse? Quibus

Constantia martyrum.

illi responderunt: Atqui nos hac potissimum ratione viriliter stabimus, & pro illorum ruina nosmetipsos in sacrificia offeremus. Benignus & misericors nobis Dominus est, solet etiam vno accepto sacrificio, toti orbi conciliari. At sicut olim tres pueri dixerunt: Non est in tempore hoc princeps, & propheta, & dux, neque sacrificium, neque incensum, neque holocaustum, neque locus primitiarum coram te, ut possimus inuenire misericordiam: sed in animo contrito, & spiritu humilitatis suscipiamur, quasi in holocaustis arietum & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium. Ita & illi videntes altaria subuersa, clausas ecclesias, sacerdotes fugatos, fideles omnes in exiliu actos, studebant ut pro omnibus offerrentur Domino, relictisque militaribus signis, angelicis sese choris adiungerent. Quocirca & dicebant: Quid? Etiam si nunc non morimur, moriendum tamen omnino est non multo post hæc. Satius igitur fuerit mori pro rege ariensium, quam pro rege tam impio. Hic etsi moriatur quis pro rege, nihil accipiet à rege sua dignum fortitudine. Et quid posset defuncto præstare, si vel maxime vellet? At qui eis sepe numero ne sepultura quidem contingit, & non raro à canibus deuorantur. Quod si pro rege angelorum mortui fuerimus, certi sumus, nos accepturos corpus multo gloriosius, maiori gloria conspicui erimus, longè maiora nobis erunt laborum premia. Proinde arripiamus arma spiritualia: nõ opus iaculis & sagittis, sufficit pro omnibus lingua. Sunt enim & sanctorum ora pharetræ, è quibus diabolico capiti continui & crebri ictus inferuntur.

Tyranni fraudulencia.

Nunciata sunt & hæc atque similia regi, qui nec sic destitit, sed illecebrarum efecis iterum atque iterum illos tentauit. Ita autem mandauit, quod si cederent victi, sub omni oculis producerentur: sin fortes perseverarent, uti perduellionis rei educerentur & occiderentur, neque vlla Christianæ professionis, ob quam tenebantur, mentio fieret. At qui reuelat profunda & abdita, non permittit ut machinationes illæ occulta manerent, & ignora insidiæ. Nam quemadmodum olim mulier Aegyptia Iosephum in lecto apprehendens, licet speraret factum suum clam fore omnibus hominibus, non fuit tamen occulta, vel oculo illi soporis nescio, vel posteritati. Quippe quod absque arbitro illa Iosepho dixit, id nunc toto vbique mundo canitur. Ita & ea, quæ per subornatos illos consiliarios dolosus rex agebat, sperans occulta fore, nequaquam manserunt occulta. Didicerunt enim posteri omnes & insidias dolosas, & triumphantium victorias. Denique cum multo tempore exacto alacritatem eorum non solum non frangeret multitudo dierum, sed potius studium & ardorem excitaret, amulatoresque multos faceret, iussit tandem media nocte in barathrum eos abduci. Ducebantur itaque in densas

Gen. 39.

Plectuntur capite martyres.

tene-

tenebras luminaria, & decollantur. Cæterum capita detruncata tunc diabolo magis terribilia erant, quam cum adhuc vocem darent: Sicut & caput Iohannis non tantum terreat cum loqueretur, quantum cum in disco mutum afferretur. Habet enim & sanctorum sanguis suam vocem, quæ non per aures auditur, sed occidentium conscientiam inuadit & perstringit.

Post beatam autem illam eadem, quidam etiam cum salutis periculo, athletas illos optimos rapuerunt, etiam ipsi viui martyres, ut illorum reliquias curarent decenter. Nam quamuis non occidebantur, optabant tamen mori potius, quam ut corpora illa relinquerent inhumata: ita ad venationem eorum festinabant. Dicunt qui tunc affuere, & quibus corpora illa recens occisa videre datum fuit, quod iacentibus simul illis in sepulcro, talis quedam ex eorum oculis & vultu gratia resplenderet, qualem in Stephano Iudeis responsum fuisse Lucas dicit. Neque vllus est, qui non pio quodam horrore illis adstiterit: adeo adspicere ille afficiebat omnes. Quin & omnes clamabant in laudem eorum, id quod a Dauide dictum: In vita sua non sunt separati, & in morte non sunt diuisi. Pariter enim confessi sunt, pariter carcerem inhabitauerunt, pariter in barathrum abducti sunt, pariter capite mulctati sunt: & vnus vtriusque corpora tumulus tenet. Et vnū quoque tabernaculum in cælis eos excipiet, quando in maiorem peruenturi sunt gloriam, nempe immutandi.

Illos non indignum fuerit, & columnas, & scopulos, & turres, & candelabra, & turos simul appellare. Nam Ecclesiam sicut columnæ sustinent, sicut turres muniunt, & sicut scopuli omnes vndarum assultus repulerunt, multam interim ipsi seruantes tranquillitatem, sicut luminaria tenebras impietatis discusserunt: & sicut tauri, anima promptitudineque eadem, suauiter Christi iugum traxere. Idcirco sæpe eos inuisamus, tumulos adornemus, magnaque fide reliquias eorum contingamus, ut inde benedictionem aliquam assequamur. Etenim sicut milites vulnera, in præliis sibi inflicta, regi monstrantes, fidenter loquuntur: ita & illi in manibus abscisa capita gestantes, & in medium adferentes, quæcunque voluerint apud regem cælorum impetrare possunt. Proinde magna fide promptitudineque huc veniamus, quod & visis sanctorum monumentis, & consideratis eorum præmijs, inde varios thesauros vndiquaque colligamus: & per præsentem vitam ita iuxta voluntatem Dei transcamus, ut in portum æternitatis cum multis mercibus ingrediamur, fruituri regno cælorum in Christo Iesu Domino nostro, cui sit gloria in secula seculorum, Amen.

VITA SANCTAE EVSEBIAE, QVAE COGNOMINATA EST HOSPITA, VEL EXTERNA, AVTHORE Simeone Metaphraste.

Nona & aliena vita illius verè admirabilis Hospitæ seu Externæ, habet quidem breuissimam, & quam fieri potest maximè succinctam narrationem, alienam verò, & in primis honestam. Quamuis autem sit adeo succincta, in certaminibus tamen & laboribus, & ijs, quæ rationem habent vtilitatis, omnes ferè aut certè permultos superauit. Hæc enim mulier beatissima, magnique & maximè virilis animi, erat genere clarissima, si patria & parentes respiciantur. Nam hi quidem fuerunt illustres, non opibus solum & gloria, sed etiam pietate: illa autem fuit omnium ciuitatum clarissima & maximi nominis, nempe Roma antiqua. Nam cum ea ex eiusmodi parentibus nata esset prima & sola, genere quoque dignam habuit educationem, probè & ex virtute educta, & Christianè instituta, & quæ Deo gratam egit vitam.

Cum autem iam esset nubilis, petitur à quodam ex ciuibus, qui ipse quoque erat clarus, & genere simul & diuitijs sponse conueniebat. Atque puellæ quidem parètes, cum in nulla re desponsationem possent reprehendere, sed sciret esse dignam & congruentem alterius cum altero coniunctionem, assensu sunt affinitati, & adspexerunt ad matrimonium, diesque fuit præstitutus, & iam parata erant omnia. Hospita autem illa, quæ

erat magni & excelsi animi, & se dignam censebat præstantioribus, & ad aliū sponsum intuebatur immortalem: cum audiret verba fieri de his nuptijs, in quas cadit interitus, putabat esse nugas: & nec, vt eis assentiretur, omninò inducebat in animū, & nec erat vllō modo affecta muliebriter. Ab illo verò solo sponso eius pendeat animus, eiusque amore & præcordia & cor valdè sauciabatur, & ad ipsum totum conuertebat animū.

Meditatur fugam.

Quamobrem statuit se clanculū subducere, parentibusque & domo relictis, se fugam committere. Hoc autem versans in animo, alios quidem celauit: quas verò sciebat ex ancillis esse magna in se benevolentia, & alio qui in multis sui magnam dedisse experientiam, quòd non vt ancillarum, neque adeò vt foeminarū, earum facile caperetur & expugnaretur animus: eas cum accersisset & iur eiurando adegisset, eis apertè totam rem enunciat, quidnam consilij cepisset, & quemadmodum omninò constituisset effugere matrimonium. Deindè adiecit, quòd si vellent, eas huius boni instituti assumeret socias. Hac ergò dixit, & simul ea, quæ ob stare videbantur, sapienter expurgauit, dicens, Nè de ea cogitarent aliquid, tanquam de iuuenula & thalamo educata, neque vererentur, nè eam sui pœniteret instituti, & nè ex eo non solū sibi, sed eis quoque afferret periculum: sed bono sint animo, & certò credant, quòd & si vis omnis ingrueat, si ensis, ignis & bestia, & si aliquid aliud ex ijs, quæ sunt aspera & molesta, inuasit, non eam ab hoc dimouebit proposito. Cum sic dixisset, ea quoque parent prompto & alacri animo, & assentiuntur eidem instituto: & hoc quoque ausæ sunt adijcere magno & excelso animo, quòd si tale quid ex ijs, quæ nollent, contingerit, se malle cum ea mori, quam si ab ea separantur, vt rebus secundis.

A neillè ali quor ei se adiuuant.

Res suas pauperibus elargitur.

Cum sic inter se essent assensæ, & pulchrè coniunctæ animis, tres autem ea erant apud dominam, iam erant inter se & honore æquales, & conseruæ, & moribus similes, pari mente vtentes & pari studio, communiter subiectæ vni Domino, & ei vnita: & tempus quærentes opportunum, quo se expeditæ possent fugæ committere, & quæ non obleruaretur. Sed neque illos dies interiectos statuerunt oportere in socordia & ocio transigere: sed se potiùs afflictioni dèdere & laboribus, se veluti priùs exercentes & assuefacientes virtutis sudoribus. Earum verò domina & princeps huius pulcherrimi consilij, beata illa, inquam, Hospita, vt quæ sibi priùs fugæ complanaret semitam, & hoc ageret, vt esset absque vlla offensione, vniuersum mundum muliebrem, qui erat tam in veste quam in auro & argento, inficientibus parentibus, per illas ancillas ferebat ad pauperes. Cum autem & hæc illi rectè haberent, & iam tempus adesset nuptiarū, tunc modum fugæ eis quoque suggestit Hospita. Mutatis certè vestibus, & vt oportebat eas, quæ erant virili animo, vestibus indutæ virilibus, ita clanculū egressæ sunt extra fores: simul stentes & gaudentes, vel potiùs ipsæ lachrymæ erant voluptatis & lætitiæ. Egressæ sunt ergò, Tu sis nobiscum, dicentes, ò fili Dei, & significa nobis viam, qua sumus ingressuræ, ad te enim totam mentem & animam sustulimus. Eis autem ingredientibus, beata illa rursus cœpit eas admonere: Nihil ò sorores, (sic enim sum vos deinceps vocatura) nihil, inquam, ex terrenis rebus vos ad se conuertat, nec pulcherrimi cōsilij vos vlla subeat pœnitentia. Hac enim via non inuenerit aliquis quicquam beatius. Nam siue spectamus præsentia, sumus remotæ ab omnibus turbis & negocijs: siue velimus considerare futura, neque mens, neque oratio potest ea bona comprehendere, quæ eos manent, qui hanc vitæ elegerint. Cum ea hæc verba audirent in itinere, accèdebantur animis, & ea spe, quæ est ex Deo, magis confirmabantur.

Venit cum suis Alexandriam, inde in Co insulam.

Studet soli Deo esse nota.

Cum autem fuissent prope mare, paratum inueniunt nauigium, & iam enauigaturū, cum nec id quidem eis sine Dei numine accidisset. Quod cum ascendissent, & vêtum secundum nocte essent, breui perueniunt Alexandriam. Deindè cum illinc soluisent, veniunt rursus in Co insulam. Omnia enim faciebant ad hoc, vt laterent, & vt quæstæ, minimè agnoscerentur. Quinetiam eis alioqui placuit à via hic quiescere, & corpora & animos recreare, vt porè quòd & apta esset insula ad quietem præbendam, & multum conferret ad hoc, vt non possent deprehendi. Postquam ergò fuere in tuto, muliebrè rursus habitum suscipiunt. Deindè cum habitaculum in separato quodam loco mercede conduxissent, illic studiosè diuinæ vacabant philosophiæ. Hoc autem præcipuè magno studio contendeat Hospita, vt nulli esset manifesta, nec ipsa, nec eius vitæ institutio, sed omninò ignota hominibus, sic Deo magis esset cognita. Nam & famam aliqui verebatur, & dubitabat nè sui parentes eam valdè quærerēt. Sciebat enim non esse rem

Fit diaconissa.

Iam verò is creatus Mylaffenus Antistes, Hospitæ quoque persuadet, vt ad sacrum gradum ascendat, & eam ordinat Diaconissam. Quæ quidem, postquam fuit eius fidei mandatus honor Diaconatus, quem merebatur quidem, inuita tamen accepit: dici non potest, quantis corpus tradiderit laboribus, & maximè quod erat assuetu delicijs & lautitijs omnibus, quandam verè nouam & alienam vitam sectata & planè externam, & vetuti materiæ expertem & incorpoream: adeò vt austeram eius vitam vel procùl horrent damones, & nec auderent ad eam omninò accedere. Quæ quidem cum sepe quidem solueret intensam & asperam exercitationem, non intra duorum aut trium dierum spatium comedebat. Quando autem ad certamina accuratè & exactè aggrediebatur, etiam ad septem vsque dies permanebat ieiuna, pugnans cum naturæ legibus propter legem spiritus. Quinetiam cum sic quoque vix tandem accederet ad cibum capiendū, & ad corpus propter vinculu intueretur, à vino quidem & oleo, & ab oleribus & leguminibus, & à quolibet, vt semel dicā, quo igni admoto vtimur, omninò abstinebat. Porro autem nullum quoque fructum omninò gustabat, sed solo pane satisfaciebat necessitati naturæ: & nec eum adeò leuiter & citra laborem admittebat, sed eum lachrymis irrigabat, & thuribuli cinere adspergebat, vt nec ipsum quidem vesci, quod communiter laboriosis solet esse mediocri consolatio, ei esset citra laborem, & liberum à mali perpeffione.

Fuit autem Hospitæ hic se nutriendi modus per totam suam vitam, adeò vt ipsa cum Psal. 101. iuino Dauide cinerem tanquam panem comederet, & potu cum fletu misceret. Hæc autem faciens, & sic panem doloris comedens (vt rursus dicam, quæ diuinus David) Psal. 126. etiam illi alias ex sororibus, eas tamen duas, quæ ei assidebant, & fugæ fuerant sociæ, latere non potuit. clam enim adspiciebant, quæ ab ea fiebant, ita vt ipsæ videntes, non viderentur: immò verò non solum videbant, sed etiam eam pro viribus studebant imitari. Cum autem tam parè & non nisi necessitate compulsæ aleretur, num fortasse somno aliter utebatur, & sic vim consolabatur corporis, idq; multa laborans inedia & vetuli concidens, sustentabat & recreabat? Nequaquam. Sed tam toleranter quidem ieiunabat, vt vel hoc solum sufficeret ad dissoluendū robur corporis, etsi nihil esset aliud, quod eam affligeret. Plus autem vigilabat, quam ieiunabat, & sic carnem affligebat, tota manu ferens opem spiritui. Id verò ex hoc est euident, quòd cum se, vt solebat, dederet orationi, sole iam occidente, non prius quam venirent sorores ad eam tunc matutina canticâ, soluebat orationem: sed nonnunquam deprehendebatur ab eis tollens manus. Aliquando autem cum vespere humi inclinasset genua, tota nox eam sic tenebat iacentem & deslentem, & Deum vehementer orantem: & quod est omnium maximè admirandum, cum illa sic se in vita exercebat, tanta erat eius humilitas, vt nullus ex ijs, qui se gerunt improbissimè, possent ea, qua ipsa erat, esse moderatione.

Mirabiles vigilæ.

Nota matutina canticâ.

Eius humilitas.

Virtutes.

Vestis.

Dies festus B. Ephraim episcopi Mylaffen.

Et vt alia omittam, quæ afferrent molestiam propter multitudinem, ea quidè certè, quæ sunt eius maximè propria & longè apertissima indicia, tradam pijs animis, nempe insignem mansuetudinem, & quòd à nemine vnquam visa sit irata: charitatè, quæ sorores summo complectebatur amore, & earum curam gerebat: inanis gloriæ magnam odiam, indumentorū, quæ vel idiotæ conueniret, vilitatè, & cui nullius æquari posset, frugalitatem. Tales enim erant egregiè illius virginis vestes, quales vel ex ijs, qui in foro mendicant, dedignatus esset aliquis videri gestare: cordis summam tranquillitatè & serenitatem, quæ ad profundum vsque adeo procefferat, & eam acceperat qualitatè, vt ex externo habitu esset euident. Postremò id, quod erat preferendum ceteris, quòd esset semper cogitanda & attenda, & planè eiusmodi, vt non gaudio diffunderetur. Ex quo hoc consequabatur, vt nunquam viderentur eius oculi inanes lachrymis: sed semper parturirent aliquid, non secus ac fontes, ex quibus aqua semper scaturit.

Porro autè cum ea esset è vita excessura, erat quidem dies festus beati Ephraim, non quem aluit Syria, sed qui erat ciuitati notus & familiaris: qui, inquam, præclare rexit se dem Mylaffenorum. Episcopus autem Paulus cum toto populo ciuitatis, ierat ad vicu Leuicæ. Illic enim erat & templum, & diuini Ephraim erant sacræ repositæ reliquiæ, & festum celebrabatur splendide. Illa verò, cum ad se omnes sorores accersisset, his verbis apud eas cepit vti, quæ magnam habebat moderationem, & vnà cum moderatione coniunctum amorem in sorores: Domine meę, dicens, & sorores, ego quidem magnā, quam meę gessistis, curam rectè scio, & quemadmodum cum essem externa & errans, meam

meam suscepistis imbecillitatem, & intra vestra viscera posueritis: meque benignè vobis effecistis familiarem. Sed nunc mihi vobis est opus, valdè, inquam, est opus, ut nec cum recessero, me mandetis obliuioni: sed multò magis amorè augeatis, & mei memoriam in vestris sanctis animis descriptam & impressam conseruetis: & quando ad Deum acceditis, & sanctas manus ad ipsum tolletis, meæ quoque humilis & abiectæ, Petit post mortē orari pro se. & quid aliud, nisi vestræ ancillæ sitis memores. Sic ego ero viua & immortalis, & post finem si vllus est sensus, valdè lætabor. Nunc enim quantum possum videre, mihi finis imminet, & quadam premit molestia, & inexplicabilis metus cor meum agitat, nè sint mihi impedimento multa mea peccata, & arceant ab ea, quæ ad Deum tendit, via: sed inueniam sacras vestras preces bonas duces, & hanc mihi viam reddentes facilem & expeditam. Porro autem illud quoque meum non parùm conturbat animum, quòd & à Paulo absum communi nostro patre, qui precatus esset pro meo decessu, & effecisset, ut non bona spe defecta illuc proficiscerer. Sed vos ideò cum venerit dicite, & pro nobis vehementer orate, nè mei obliuiscatur Hospita, quam ipse conuenienter Christi dicto collegit, & in hanc viam deduxit. Matth. 25.

Hæc cum ea diceret, omnibus lachrymæ profuebant ex oculis, & dolore, qui dici non potest, earum cruciabatur animum, & graui mœrore affligebantur: & vtpotè communi & filiarum amantissima matre recedente, in orbem circumsistentes, deslebant orbitatem: multò autem magis duas ancillas, quas & fugæ & vitæ, quæ in externa regione acta est, habuit socias, attigit motus animi. Cum itaque multus, ut par est, flerus iustusque & tumultus esset excitatus, ei quoque earum misereni calidæ decidebant lachrymæ. Cæterùm & ipsa citò ad se redijt, & illas est exhortata, ut relicis stertibus, se ipsas componerent, & hoc potiùs considerarent, nè in fine ipsæ essent dignæ, quæ desicantur. Oportet enim, inquit, vos prudentes imitari virgines, & accendere lampades, & hoc curare, ut in vestris vasis accipiatis oleum. Porro autem diuinorum quoque verborum meminit, quòd non tardat Dominus. Veniet enim dies Domini sicut fur. Cum verò post admonitionem lugere magis pergerent, & lecto hærerent valdè miserabiliter, & nec minimùm quidem ab eo discedere sustinerent, ipsa cum & manus & oculos ad cælum sustulisset, & oculorum lachrymis internam animi significasset affectionem: Deus, inquit, qui in hodiernum vsque diem omnia mihi fuisi benignissimè pater & mater & nutrix & patria, solum & iucundum mei hospita solatium, ipse quoque Domine dignare me manè suscipere in supernam patriam, tuam ciuitatem Ierusalem. Memento autem harum quoque omnium, quæ mihi secundum spiritum coniunctæ sunt ut sorores, & conserua eas superiores omnibus maligni dæmonis insidijs. Harum quoque duarum mihi præcipuè conseruarum memento tu, qui bonus es, & quomodo in hac, quæ est ad tempus, vita, & fugæ, & laborum, & aliorum, quæ in externa regione feruntur, malorum fuere sociæ, & à me perpetuò mansere inseparabiles: ita ut nos quoque illic simus inseparabiles, & beata tua vita fruamur concede. Precatio eius ad Deum.

Hæc cum precata esset, rogauit sorores, ut eam parùm dimitterent. Quod quidem eum factum esset, & ille esset egressa, è lecto descendit Hospita, & venit ad oratorium. Deinde inclusa, cum genu flexisset in terram, intensè orabat, duabus ancillis extrinsecus eam contemplantibus. Cum ea ergò diutissimè produceret orationem, vident repente latam & claram lucem domum circunfulsisse: & cum suauem, qui dici non potest, sensissent odorem, cui nulla possunt conferri, quæ sunt in terra, aromata, statim fores aperiant: & cum simul irruissent, (ò diuinam prouidentiam) inueniunt Hospitam feliciter obdormiisse, & ad quem desiderabat Christum esse profectam hora sexta diei sabbati. Egressa ergò cum stentes & vociferantes sorores conuocassent, eam circunstabant, & omnes simul plangebant. Deus autem volens desuper ostendere, cuiusmodi lux celabatur in occasu huius vitæ, maximo signo eam honorat post mortem. Cum enim eam iam reliquisset anima meridie, essetque aer serenus, & sol resplenderet clarissimè, in cælo apparet veluti quedam corona, quæ stellis circulum circunscribebat: in medio autem coronæ cernitur crux, quæ ipsa quoque erat stellis lucidis figurata. Cum ergò miraculum sic euasisset manifestum omnibus, episcopus Paulus, qui in Leuce vico adhuc agebat, cum hoc præter spem spectaculum suis acciperet oculis, diuino spiritu motus, ijs qui congregati erant, dixit: Domina hospita dormijt, & hoc est eius signum coronæ & crucis. Lux & odor cælestis sentitur. Domino spiritū redit. Nota miraculum.

Postquam autem ab eo fuit peractum sacri mysterij ministerium, magno studio illic recedit: vnà verò cum eo iuit reliquus quoq; populus. Deindè cum ingressi essent ciuitatem, vident Episcopum nihil esse omninò falsum sua prædicatione, sed eadem hora Hospitam à rebus mundanis verè fuisse externam, qua illud signum apparuit, & hic vir diuino spiritu afflatus, de eo est hæc locutus. Cum toto ergò populo concurrerant omnes viri & mulieres, cum magna vociferatione & admiratione dicentes: Gloria tibi Christe, gloria, qui noluisti talem thesaurum latere in terra. Gloria tibi omniù opifex, quòd parnam nostram & in hodiernum vsque diem obscuram ciuitatem, tam illustrem reddideris, & dedisti, vt posset de tali gloriari thesauro. Et sic quidem omnes communiter, multò autem magis multitudo mulierum, quæ simul quidem motæ & calore naturæ, & quòd eam, quæ erat eiusdem sexus, viderent adè admirabilem, non potentes se continere, magno impetu accedunt ad Pontificem: Nè nos, dicentes, celaueris laudem nostræ ciuitatis, margaritam nè infoderis, hanc communiter deducamus: lucernam feramus publicè. Videant omnes non esse reiiciendas fœminas, vt quæ non sint infames. Videant cuius regis sumus ancillæ. Videant gentiles, videant Iudæi, & vultus suos tegant præ pudore: cognoscant quisnam sit ab eis crucifixus, & plangant. Atque sic quidem fœminæ.

Illustratur
vrbes san-
ctorum res
liquijs.

Adorauit,
pro, vene-
ratus est.

Res admis-
tabilis.

Multi ægri
curatur ta-
ctu lecti ci-
uis.

Linthea, re-
liquijs eius
imposita,
sanat mor-
bos.

Episcopus autem cum ad lectum accessisset, & cum quanta dici potest reuerentia ceruicem inclinasset, corpus adorauit. Qui etiam sacerdotum reliquus chorus & vniuersus clerus eundem iacenti exhibebant honorem. Sicque lectum ferentes, multis comitantibus lampadibus & suaueolentibus aromatis, per mediam duxerunt ciuitatem. Illarum verò stellarum corona, & quæ cum ea erat crux, cum lectus quidem fereretur, ipsa quoque sequebatur: cum stabat autem, stans quoque aperte cernebatur: & propemodum lectum ostendens, & loquens quòd illa sit propter ipsum, & eo ducere & stet, & moueatur. Fama verò miraculi citò peruenit ad externos, omnesque protinus id visuri concurrerant: vt ciuitas esset propemodum nimis angusta ciuitati. Cum totam ergò illam noctem sic vigilasset, (erat autem dies Dominicus) cernebant sic quoque multas fieri curationes. Quicumque enim vel morbo diurno erat detentus, vel immedicabili aliqua affectione, non multis opus habebat laboribus, non pecunijs, non tempore & mora: sed satis erat solummodò ad lectum accedere & tangere: eratque contactus protinus liberatio à quolibet, quod premebat.

Cum autem iam dies illuxisset, & esset hora tertia, vbi peruenerunt ad locum, qui vocatur quidem Sycinium: situs verò est ad partem Australem ciuitatis, quo quidem in loco mandarat Hospita vt sepeliretur: eam sepeliunt, vt quæ lege quidem mortis huius sit condita, virtutis autem ratione vbiq; prædicetur. Cernebatur autem rursus & circulus & crux facere similia, nempe & ingredi cum lecto: & cum staret, consistere simul ac verò is fuit terra absconditus, ipse quoque latuisse, & non apparuisse amplius. Cum eam ergò sic deposuissent, & vt par erat vnxisse, linthea, quæ erant imposita reliquijs, eiusmodi esse duxerunt, vt pro eis depugnarent, Episcopus scilicet & ij qui aderant: & cum veluti quandam hereditatem ea inter se diuisissent, à morbis & affectionibus & à quolibet alio, quod egrè esset, liberationem per illa se habere credebant, neque spe falsi fuisse. Quinetiam locus quoque erat plenus curationum, cui obtigit, vt sacrum eius corpus conderet, thesaurum qui exinaniri non potest & consumi. Non multum intercessit temporis, & fideles eius ancillæ, aut Dei potius gratæ seruæ, è vita excedunt, & ad pedes Domini sepeliuntur, ex veritate magis ostendi volentes, quam ex eo, quod erat humilitatis legibus dispensatum: & vt per propinquitatem simul cernebatur amor & beneuolentia, & seruitus rursus & subiectio per ordinem.

Ex quibus cum quæ primò erat mortua, de sua fuga nihil aperuisset, quoniam secunda quoque erat paulopost moritura, sorores eam sacramento quammaximè horrendo diurantes, efficiunt vt nihil celet ex ijs, quæ facta fuerant, & statim omnia verè narrauit: Vndenam venerit sancta, & quibusnam clavis orta sit parentibus, & quænam ei fuerit causa erroris & fugæ, nempe Dei amor inexpugnabilis, propter quem & maximos labores & immodicam sustinuerunt afflictionem: & quodnam esset eius nomen proprium, nempe Eusebia, ita enim nominabatur à diuino baptisate. Imposito autem nomine, maluit illa vocari Hospita, propterea quòd à rebus mundanis esset plane hospes & aliena: & etiam vt magis lateret, cui latere gratum erat.

Paucis

DE S. PRAEIECTO EPISCOPO ET MARTYRE.

621

Paucis verò pòst diebus beatissimus quoquè Paulus emigrat gloriosè, qui fuit re vera bonus pastor, suamque vitam post mortem comprobavit miraculis, & cum alijs eo quoquè diues est Mylassa ciuitas. Templum verò Andreæ Apostoli eius corpus tanquam sacrum suscipit. Sunt verò nunc ij Mylassæ ornamentum, turres quæ rumpi nequeunt, thesauri sine sumptu, & bonorum omnium suppeditatores: In gloriam patris & filij & sancti spiritûs, nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

Nota de reliquijs.

VITA S. PRAEIECTI, ARVERNORVM EPI-
SCOPI ET MARTYRIS, ET SOCIORVM EIVS,

per F. Laurentium Surium reddita aliquot locis
Paraphrasticòs.

BATVS Præiectus elaris apud Aruernos ortus natali-
bus, parentes habuit Gondolenum atq; Elidiam: & qui-
dem cum necdum in lucem esset editus, caelesti reuelati-
one indicatum est, quis quandoquè futurus esset. Cum
enim materno adhuc gestaretur vtero, eiusmodi visio ge-
nitrici eius oblata est. Videre nãque sibi visa est infantem
per ipsius latus egredi, vndæ, instâr sanguinis rubentis,
baptismate ablutum. Eam rem mater ad quædam Dei ser-
uum retulit, à quo hoc tulit responsi, puerum ex ipsa na-
sciturum, magnum quandoquè in hoc seculo futurum,
& cum palma martyrij ex hac vita decessurum. Deindè
natus est puer sanè elegans, & infantia annis præteritis,

IANVAR. 25.

Visio eius
matrì obla-
ta.

Traditur
scholæ.

Indè Gene-
sio Archi-
diacono.

Patitur
æmulos.

Amos 7.

Præiecti
virtutes.

Miraculû.

apud Iciodorense scholæ traditus est, vt literis in illa ætate tenera imbueretur. Nec de-
erat puero gratia caelestis, cuius beneficio præ cæteris condiscipulis non cõtemnendos
faciebat in literis progressus. Vt autem viderunt parentes eius & literis & cantandi pe-
ritia eum instructum, Genesio archidiacono, qui postea factus est Aruernorum episco-
pus, eam commendârunt: qui cum animaduertet præclaro illum ingenio & specta-
ta indole præditum, atque studio accuratiori educatum, primò illius fidei tradidit pec-
uniam, vndè pauperes sustentabantur. Postea verò maiori accedente eruditione, non
rarò etiam suis eum volebat cõsultationibus interessè. Sed quia in aliena felicitate ple-
runquè liuidis dolent oculi, putantque improbi ipsis decedere, quicquid alijs accedit,
Clerici quidam Præiecti prosperis successibus miserè diseruciati, arte quadam id effi-
cere conati sunt, vt pudore afficeretur. Itaque cum adhuc puer esset, Martinum can-
torem incitant, vt eius cadendi quandam occasionem captet. Iubet ille, vt puer can-
tum reddat, quem vix breui temporis spatio illum audièrat præcinentem. Sentiens au-
tem probus & innocens puer structas sibi tendiculas, mentem refert ad Dominum Ie-
sum, diuinam illius implorat opem, simul etiam Iuliani martyris suffragia ambiens ani-
mo pio ac religioso. Ibi tum sancti spiritûs adspirante gratia, ea facilitate cantum me-
moriter reddidit, vt eam canendi haud vulgarem peritiam non nisi diuinitûs illi pue-
ro præstitam omnes perspicuè intelligerent: sicque factum est, vt inuidentia rei noui-
tate obstupefacta, in admirationem verteretur. Sed hæc illius, nullo dubitante, sunt do-
na & opera, qui armentarium sycomoros vellicantem, prophetica gratia perfudit.

Porro autem cum bonis polleret moribus, ab eo, quem iam diximus, antistite Icio-
dorensibus præfectus est. Itaque licebat videre eum castitatis studio conspicuum, cha-
ritate eximium, incumbentem precibus, ieiunijs deditum, scripturis lætitandis in-
tentum. Ipsi autem sanctæ Quadragesimæ diebus hominum secularium declina-
bat commercia, & cum domesticis fidei duntaxat, victûs parsimonia, humilitati & ele-
mosynarum largitati vacabat. Vt autem die quodam multi ad eum elemosynæ pe-
tendæ causa pauperes accesserunt, didicitque vir sanctus ex ministro suo, non nisi du-
os nummos aureos ipsi superesse: ad se crumenam apportari iubet, Iesumque in-
tra se tacitis pulsans precibus, mox se sensit non frustra illius benignitatem implorâs-
se. Nam intra crumenam paucissimi illi nummi cælesti benedictione vsqueadè au-
tenti sunt, vt toti ad fores consistenti pauperum cateruæ sufficerent. Et quid mirum ad
preces

preces fidelis serui illum creasse in sacculo pecuniam, qui sua virtute extendit caelos, manumque aperit, & implet omne animal benedictione?

Psal. 144.

Aderant quandoque illi conuiuia à carnibus abstinentes. Ibi verò ille non nihil cepit esse anxius, quòd piscem, quem illis apponeret, non haberet. Fortè autem accidit, vt aqua ad ministerium decisset. Abijt puer cum situla ad fontè, & cum hauriret aqua, prater omnem expectationem simul piscem hausisse se sensit. Eum verò adfert Praeictus, abundè hospitibus illis suffecturum. Erat hoc quoque illius munus, qui annis quadraginta populum Israëliticum manna caeli pavit in deserto.

Exo. 16.

Iam Paschalis solennitas agebatur, & Praeictus Aruernos properat ad episcopum. Die autem quodam in superiori domus loco conuiuium instruxerat, cui etiam ab illo inuitati intererant multi laici & nobiles: è quibus tres nolebant vesci carnibus. Et quia semper grauis est prauis mentibus vita bonorum, coeperunt illos irridere viri seculares, probra etiam & conuicia iactare. Admonentur interim à sancto viro, vt quos venerari potius deberent, eos desinant indignis modis exagitare & carpere. Illis verò se nihil corrigentibus, subito pauimentum cum irrisoribus deorsum ruit, & solus Praeictus cum illis poenitentibus ad mensam reliquus est. Ita temeritas citò poenas dedit, & pudefacti irrisores, ad suas domos abièrunt.

Poena irridentiū quorūdam abstinentiam à carnibus,

Hoc ferè tempore Praeictus Diaconus ordinatus est: eratque cantus egregie peritus, sapientia affluens, multa sanctitate clarus & illustris, omni que prudentia ornatus. Et quia non poterat Ecclesiae lucerna abscondi sub modio, posita super candelabrum, suae lucis radios praeclare diffudit. Nam certamina egregiorum martyrum Cassij, Victorini, Antoliani, & Austremonij, caeterorumque sanctorum, qui apud Aruernorum urbem, vt suam in Christum fidem & amorem testarentur, sanguinem suum libentibus animis profuderunt, luculento conscripsit stylo. Ostendit sanè optasse se participem fieri calicis illius, quem ipsi biberant, qui tam accuratè illorum res gestas scripto voluit comprehendere.

Eius quaedam scripta.

Praeicitur monasterio Candidi nensi.

Aliquanto deinde euoluto tempore, Felix, qui tum Aruernorum erat Episcopus, Candidinensis coenobij praefecturam Praeicto demandauit. Ibi vir sanctus non negligenter attentus fuit ad disciplinam monasticam, & tam animarum luca, quam aedificiorum structuras in melius prouehendas curauit. Erat verò paries domus cuiusdam quadraginta pedum altitudine: qui cum instauratione haberet opus, vir Dei res necessarias parauit, artificesque conduxit: qui cum iam in machina starent, repente ab ipsis fundamentis vetus ille paries collabuit, vnumque ex operarijs ita sua mole oppressit, vt inter rudera nusquam illius quicquam conspiceretur. Ea res virum Dei valde anxium habuit. Itaque coram Christo magnam lachrymarum effudit vim: deinde iubet amoueri lapidum congeriem, vt posset vel quassatum cadauer tradere sepulturae. Ecce autem dissectis lapidibus & ruderibus, homo ille adeò inuentus est sanus, & incolumis, acsi procul ab illa parietis ruina abfuisset. Sed id miraculi satis superque declarabat Praeicti virtutem, & quam grata essent Deo eius opera.

Praeclarum miraculū,

Porro Felice Pontifice vita functo, cum maxima pars Cleri populi que in Praeictum propensis esset animis, cuperentque illum habere antistitem, Archidiaconus eius ciuitatis Giroaldus, mala cupiditate incensus, contempto clero, laicorum quorundam vsus consilio, ad cathedram illam largitione sibi aditum parauit: sed non nisi diebus quadraginta tam malè parta perfruitus dignitate, vitam vnà cum cathedra perdidit. Potest hoc exemplum deterrere eos, qui per fas & nefas ad honores & dignitates aspirant. Rursus igitur Aruerni de eligendo praesule tractant, virumque inclytum & senatorij ordinis Genesium pastorem sibi deposcunt. At ille non minus prudens animo, quam opibus potens, noluit temerè cum honoris gradum appetere, sed coram omnibus illo se indignum ingenuè confessus est: hortatur autem ciues, vt Praeictum sibi à rege Pontificem perant. Ità ille sapienter à suis humeris eam sarcinam auertit. Populo verò eius consilij obtemperante, omniumque fauore in Praeictum propendente, immò verò Spiritu sancto moderante & agente, communibus suffragijs Praeictus electus est, accedente etiam regis consensu & decreto. Cumque in eo officio & functione sublimi, postquam consecratus erat, angelica fulgeret conuersatione, gratias agebat DEO plebs deuota, quòd talem haberet ecclesia sacerdotem. Erat enim multiplex in illo gratia, magna morum suauitas, vultus hilaris, illustres oculi, sermo blandus,

Genesius renuit pontificatum.

Creatur episcopus Praeictus.

DE S. PRAEICTO EPISCOPO ET MARTYRE.

623

blandus, virginea corporis integritas, forma praeclara, cutis candida, statura elegans, & omnium bonorum multa congeries. Quendam autem virum religiosum, Eudodum nomine, sibi adsciuit socium, cuius opera multorum animos sacris cōcionibus ad appetenda caelestia inflammavit.

Cœpit interea vir Dei Praeictus illum, quem supra diximus, Genesium adhortari, quandoquidem nullas haberet proles, vt Ecclesiam Dei sibi filiorum loco adoptaret. Cessit tandem vir nobilis benè monenti, atque in ipsius oppidi suburbio monasterium construxit, in quo ex monastica regulâ præsripto sacra virgines Deo seruirent: reliquas verò amplissimas facultates suas post obitum diuersis est ecclesijs largitus. Vides tum, beatissime Praeicte, camelum transire per foramen acûs, & hominem locupletè propemodùm vim cælo inferre, & violentia quadâ illud rapere. Exoneratur diues propter eum, qui tulit peccata mundi, gazarum & prædiorum sarcinis, & per te alterum nobis Zachæum repræsēntat: immò forsatis etiam illo non paulò existit sublimior factis, multa laude & prædicatione dignis. Ille vidit quidem Christum oculis carnis, quem tua doctrina & huius & aliorum oculis interioribus visendum exhibuit. Ille munus obtulit Christo, quem coram intuebatur: Genesius verò & si cum per fidē nouerat, per te tamen & timere & amare eum meliùs spiritu didicit, eumque rerum suarum heredem ex assè instituit.

Genesius
suas facultates largitur ecclesijs.

Luc. 19.

Aedificauit etiam vir Dei aliud virginum cœnobium in Aruernorum territorio: nam antea quidem in ea regione nulla fuerant virginum monasteria constituta. Nosocomium quoque è suis facultatibus condidit: medicos egregios illi adhibuit, voluitque viginti morbosos homines illic semper foueri, quibus sanitati redditis, totidem aequè morbis affecti succederent, quibus curandis medicorum opera inseruiret: sed ad alia veniamus.

Ille aetate, qua in Christi cultores tyrannorum crudelitas grassata est, integram legionem virorum fidelium vnâ cum coniugibus ac liberis cruentus carnifex extinxit. Horum sacras reliquias vir Domini Praeictus per certa loca voluit transferre: sed temporum perturbatione & propinqua morte, quam impij homines illi erant illaturi, præpeditus, quod cœperat, perfectè exequi nō potuit, sed partim etiam suo successori exequendum reliquit. Porro cùm vnus ex his martyribus corpus transferre cuperet, solito more nocturnis celebratis vigilijs, rostro humum fodere cœpit. Superuenit autem pauper quidam, qui iam annis quindecim aduersa laborabat valetudine, meritisque sanctorum integra se sensit sanitate donatum. Credimus autem hac in virtute etiam S. Praeictum partem quandam obtinere, & quia martyres venerans, eorum semper optabat fieri particeps, cum illis per Dominum huius quoque miraculi habere consortium. Neque id immeritò, quandoquidem etiam in fundendo sanguine illis socianduserat.

Transferre vult sanctorum reliquias.

Aderat Paschæ solennis dies, & quidam ex ministris vas argenteum suffuratus est, quod eius fidei creditum erat. Id vbi ad viri Dei notitiam perductum est, lateretq; huius sceleris author, nocte proxima in preces incubuit, moxque illi diuinitus & furtum & fur indicatur. Manè verò cùm inquireretur in ministros, & singuli à se eius admissi facinoris suspicionem amolirentur, vir Domini ad locum cælitus ipsi monstratum quoddam misit, repertumque argentum est. Itaque furem illum cum multa mansuetudine elemēter castigauit, nè similia deinceps attentare ausus esset. Ità ergò vir sanctus in pectore suo discretionis & patientiæ virtutem seruans, & prodendo vitium, sanauit reu: & illi parcendo, à misericordiæ legibus non recessit. Habes hîc eiusdem spiritus manifestum argumentum, qui olim Eliseo ostēdit auari discipuli audax & improbum facinus, tamen si corpore procul ab illo abesset.

Paschæ solennitas.

4. Reg. 5.

Inciderat quandoque negocium, cuius causa adeundus esset viro Dei Childericus rex. In ipso autem itinere peruenit ad locum, qui Claroangus dicitur, in Morago, vbi milites Christi studio beatæ paupertatis monasticam debebant vitam: à quibus cùm esset hilariter acceptus, patrem monasterij Amarinum inuenit febre vexatum acerrimè, ità vt nec pedibus ingredi, nec quicquam alimenti præter solam aquam posset admittere. Ibi vir Dei ad solita se recepit arma pietatis, crucisque signum in ægrotum edens, mox pulsa febre, incolumem illum reddidit. Surrexit itaque Amarinus lætus, & noctem insequentem psalmis & hymnis exegerunt. Deinde vbi ad palatium regis

Is est Childericus 2. regnavit 6 annis Domini 668.

regis Præictus peruenit, clementer ab illo susceptus est, & ab eius optimatibus summo honore & veneratione affectus: impetrauitque à rege quæcunque petijt & voluit. Postea verò regi & reginæ, dignæ Christi famulæ *Blitildi, itemque regni proceribus valedicens, ad Aruernos redire maturauit.

* aliàs Be-
lechildi,

Audiens autem vir Domini Amarinus, cuius paulò antè meminimus, pontificem Præictum ad sua incolumem reuertisse, ad illum inuitante charitate Aruernos profectus est. Fuit hoc quodam diuinæ prouidentia consilio ita dispensatum, vt qui magno inter se amore deuncti, magna erant beneuolentia coniuncti, pariter etiam martyrij coronam perciperent. Cùm autem aliquanto tempore sanctè & religiosè inter se conuersati essent, malignus dæmon antiquæ inuidiæ stimulis percitus, suos administratos in eos concitat. In ijs erat vir quidam primarius Agritius nomine, qui suis persuasionibus Aruernorum proceres in sanctorum virorum necem inflammauit. Erant autem pariter Præictus & Amarinus in loco quodam, quem Volonicum appellant. Ibi in eos simul irruunt homines nefarij cum multo fremitu & clãgore tubarũ. Cumq; id audire cœpissent viri Dei, in terram prostrati, ad excipiendam mortem æquis animis sese præpararunt: at ministri eorum repentino timore perterriti, quotquot euadere poterunt, fugæ præsidia captarunt: demptis duobus solis, qui sancto Præicto constanter adhæserunt. Et alij quidem omnes, quos illa perditorum hominum fax inuenit, ab illis nudi dimissi sunt: porrò Amarinus foras volebat egredi, & oratione illorũ lenire furorem. Id vbi sensit vir Domini Præictus, cum compefcuit, dicens: Noli, pater charissime, præparatam differre coronam: quam si modò nõ obtinueris, nunquam fortassis postea consequeris. His auditis, ille mutata sententia substitit, & duobus scarijs intrò ingredientibus, primus ab eis interfectus est. Et illi quidem sanguinarj homines se Præictum trucidasse putabant, iamque rursus ad suos socios volebant egredi: at sanctus Præictus ex loco illo, vbi orationi incumbebat, his vocibus eos compellat: Ecce hic est, quem queritis: facite, quod optatis.

Amarinus
necatur.

Præictus
in pectore
sauciatur.
A. G. 7.

Tum verò vnus ex illis, natione Saxo, Radebertus nomine, sanctum virum gladio percussit in pectore. At ille rosea sui sanguinis vnda perfusus, Dominũ attentius precabatur: Nè statuas eis, inquit, Domine hoc peccatum, quia nesciunt quid faciunt: præclare sanè in illo supremo vitæ articulo illum imitatus, qui pro suis lapidatoribus Christum orauit: cuius sanè passionis, atque in ipsa morte eximia charitatis tũc egregiè memor erat, non dubitans ilied cælum sibi patefactum iri, si beatissimo protomartyri Stephano se posset conformare. O insignem parietia & fortitudinis virtutem, quæ sanctorum animis multam in Christo parit latitiam & iucunditatem. Currebat mente beatus martyr & pontifex noster per florigeros sacri Euangelij cãpos, quando corpus & animam pro vita, quæ Christus est, tradebat. Eo autem sic, vt diximus, orãte, crucentus latro gladium in caput eius vibrans, cerebrum excussit. Itã illa sancta anima, corporeis iam expedita vinculis, Christo remunerante, inter sanctorum angelorum agmina læta migravit ad cælos, cum beatis martyribus felicissimè coronata. Impleta est eius matris visio, cuius in ipso historie initio fecimus mentionem.

Cerebrum
ei cum vita
excutitur.

Tres stellæ
visuntur.

Haud procùl aberant, cùm hæc cedes fieret, senatores duo, Bodo & Placidus, qui in sancti viri necem consenserant. Ij deimprovisò tres vident micare stellas supra domũ illam, in qua sanctorum corpora iacebant, è quibus vna ceteras claritate antecibat. Animaduertentes autem illi, Dei benignitate id eis videre donatum esse, tum ad sanctorũ declarandam gloriam, tum ad ipsorum tanto scelere obstricta pectora ad poenitentiam excitanda, magno correpti timore & terrore, dolere cœperunt, quòd in tam nefarium facinus consensissent. Satellites autem illi, qui sanctos viros peremerant, eorum corpora inhumata reliquerunt. Porrò scelestus ille Radebertus, qui sanctum Episcopum trucidauit, viuens à vermibus consumprus est, indignamque vitam digna morte finiuit. Aduenerunt autem paulò post multi presbyteri, sanctorumque corpora auferentes, summo cum honore & ingenti studio tumularunt: putã sanctum Præictum Episcopum, Amarinum Abbatem, & vnum ex ministris Præicti Elidium. Vt verò ostenderet Deus, quàm preciosa in ipsius conspectu fuerit mors sanctorum eius, ad illorum sacras reliquias permulta sunt edita miracula. Cæcis amissa reddebantur lumina, claudorum reformabantur gressus, contractis redibat membrorum vsus, leprosi foedissimam scabiem cum nativo corporum colore se commutasse gaudebant, captiuorum soluc-

Radeberti
vermes cõ-
sumunt.

Miracula
ad sanctorũ
reliquias,

soluebantur vincula, fugabantur ab obsessis corporibus spiritus immundi. Quod ubi ad notitiam Auiti Episcopi peruenit, in eo loco, ubi sancti erant perempti, monasterium extruxit, templum aedificauit, eique monasterio Godonem praefecit Abbatem.

In eo loco, qui Riomaus dicitur, quidam acerrima febre cruciabatur. Is ergo voti fecit, si sanctorum ope & intercessione ab eo morbo liberaretur, de sua substantioli suis se humeris ad iam dictam ecclesiam munus apportaturum. Vbi ergo habuit meliusculè, & quod uouerat, etiam complere uellet, praedifficultate ferendi oneris ad montis radicem lassus substitit: cumque anxius timere coepisset, nè forte mendax inueniretur, quosdam conspicitur aduentare pauperes, quibus impartiebatur vinum, quod in uasculo ferebat: sicque resumptis uiribus, ad sanctorum martyrum limina properauit, ingrediensque intrò, uasculum iam inane ad templi fores deposuit. Rursus autè è templo egressus, Christi operante gratia, uas illud uino plenum inuenit. Itaque per merita sanctorum martyrum triplex hic miraculum Christus effecit: Reddita sunt vires languido, pauperum turba refecta est, uinumque ex uoto reddendum, & auctum & susceptum est ab illo.

Quidam ex illis, qui auctores fuerant necis sanctorum, Vrsio nomine, uenationis causa egressus, de equo corruit, fractoque brachio dextero, etiam caetera membra sibi sensit debilitata. Adhibebantur medici, immò & incantatores: sed eorum omnia opera frustra insumpta est. Redijt ergo ille ad se, & suum facinus agnoscens, communicato cum uxore consilio, mittit eam ad sancti Praeicti sepulcrum, ut ipsi ueniam precaretur, & de oleo, unde illic lampas perpetuò ardet, quippiam reportaret, ut debilia membra illo perungerentur. Quae cum ita ordine completa essent, dicto citius membra sunt pristino restituta uigori. Id ille ut uidit, uas argenteum pondere librarum decem misit ad ornamentum loci illius. Postquam autem isthuc ad alios quoque perlatum est, qui eius sceleris erant participes, ad poenitentiae remedia confugerunt, atque aurum & argentum bene multum ad sanctorum martyrum sepulcra transmisere.

Erat in Aruernorum regione locus quidam, quem antiquitus Verfetoneum appellarunt. Ibi diuina maiestas non paucas dignata est uirtutes edere, idque ad lectulum illum, in quo solitus erat uir Dei Praeictus se ad capiendum somnum reponere. Accessit autem ad eum locus etiam Vrsio ante dictus, praecipitque ministro, ut aliquantum olei in lampadem ecclesiae infunderet. Totius olei pondus duas libras non excedebat. Pareat uero minister, adfert uasculum cum oleo: & ecce Domino benedicente in tantam uertatem excreuit oleum, ut non modò omnibus templi eius lampadibus implendis sufficeret, sed etiam apportatum sit ad alteram basilicam, quam Vrsio in S. Praeicti honorem construxerat, & triginta Lampades inde còpletæ sint. At nec sic oleum exhaustum est, sed ex eo, quod supererat, ad alia quoque sanctorum loca transfusum est, abundeque sufficit. Hæc quidem ex prioribus S. Praeicti miraculis excerpta, hæc commemorasse sufficiat, ut nec prolixitas fastidioso lectori nauseam pariat, & ad laudandum Christum in sancto martyre incitetur deuotio populorum. Ipsum autem CHRISTVM Dominum oro, (ita fere loquitur auctor huius historiae) ut mihi det ueniam, quòd multa praeterij, dum tenui sensu uix pauca annotaui. Perseuerat autem hodieque ostensa per martyrem uirtus altissimi, nec in sola Aruernorum, ditone, sed etiam ubicunque illius sacrae asseruantur reliquiae, multuaria praestantur beneficia petentibus, Christi operante uirtute, cui cum patre & sancto spiritu est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Ggg VITA

VITA S. POPPONIS ABBATIS STABVLENSIS,
SCRIPTA AB EVERHELMO ABBATE ALTI-

montensi. De hoc S. Poppone vide præclarum testimonium Abbatis Spanheimensis in Chronico Hirsaugiensis monasterij, itemque lib. 3. de Viris illustribus ordinis S. Benedicti: quibus locis ait eius festum agi 8. Calendas February. Sunt tamen alij, qui putent eum necdum relatum in Sanctos. Stylum aliquot locis modicè correxit F. Laurentius Surius.

PROLOGVS AVTHORIS.

Maiores
præstanda
obediëntia.

Labor &
bona volū-
tas.
Rom. 9.

Psal. 67.

APOSTOLICIS, atque etiam monasticis sanctionibus omnibus iam seculis fama & celebritate sua promulgatis, constat, quod nemo suorum præcepta Maiorum vel tacito murmurantis animi nutu neglectui habere debeat: sed mox ad iubentis imperium, pronæ mentis intuitu parere: & licet cum detrimento sui pudoris sit, eum tamen ad iniuncta sibi, obediëntiæ bonum debere. Talis ergo sanctionis occasione & ego conuentus, immò eorum, quæ monasticæ professionis sunt, nomine non merito contentus, qui vobis, mi venerabilis pater Euerhelme, iubenti parere ex obediëntiæ debito habueram, multò magis vobis petenti ex charitatis debito anquere debueram. Iussionem certè, qua plurimum in me potestis, & cui ego, vt vestræ seruus sanctitatis, obtemperare debui, exclusistis, meaq; exiguitati petitionem pro imperio misistis, & vt beati viri Popponis gesta, nostris diebus iustitia & fide latè diuulgati, scriberem humiliter coëgissis. Et quomodò vestram humilitatem, qua in me, vt prædictum est, pro iussione vsus fuistis, laudabo, inscitiamque meam pro negotio, tam humiliter iniuncto mihi à vobis, excusabo? In vtramlibet quippe partem primis agendi conatibus deficio: quia neque vos humilitatis nomine laudare sufficio: neque me quomodò pro fragilitate mea in iniuncto mihi opere excusare possim, inuenio. Seruato tamen propensius æquitatis tenore, sic ratio vtrinque mediè temperata procedat, vt nec vobis quicquam à me, quod absit, denegetur, neque tamen ruinam in tam arduo ac difficili opere fragilitas mea patiat: hocque fiat labore, de quo dicitur, Labor improbus omnia vincit: & voluntate bona, qua Deo nihil vnquam ditius offerri contigit. Per has etenim geminas res, laborem videlicet & voluntatem bonam, omnia volenti & currenti fiunt facilia, quæcunque ex immanitate sui videntur difficilia. Sed quia, vt scriptum est, Neque volentis aut currentis, sed Dei est miserantis: voluntati ac cursui meo Dei miseratio ex vestris precibus admisceatur: vt qui dat verbum euangelizantibus virtute multa, det nobis etiam verbum in virtute sua, ad beati patris Popponis virtutes enarrandas. Proindè hæc lecturis summo operè dicendum, nè cum scriptis apocryphis libellum hunc æstiment relinquentium: sed verè, licet nouum, fidedignis authenticisque scriptis interferendum, cum penè nihil in eo sit, quod non experientia fidelium, Deo in tanto viro operante, visu didicerit, atque exindè eorum, quæ viderant, fidem nobis præstiterint.

VITA

CAPVT I.

BEATVS Poppo in diebus nostris Deo & seculis in omni virtute commendatissimus, atque vt alter Nathanaël, verè Israëlita & sine dolo probatissimus, Listrogaugij partibus ab Christianis & ingenuis parentibus editus est hanc temporalem in lucem, ex infusione sancti spiritus in ipsis crepundijs iam factus iucundus. Natus est verò Tizekino patre atque Adalunif illustrissima matre, septimo conceptionis suæ mense, præter solita nascentium tempora, potius hac luce. Vnde etiam pro vita eiusdem pueri parentes ipsius diffidentia cogitationibus agitantur, ac tam intempestiuæ & fragili infantia timentes sollicitantur, præsertim cum ab ipsis, vt primogenitus, tenerè diligeretur, & obtinendi eius similem, si illum amisissent, vix aliqua spes haberetur. Venit proindè ex consilio, vt credo, altissimi in mentem cuidam matronæ, eiusdem videlicet pueri auia, vt in lana suauissima sagacitanti foveretur industria, quoadusquè teneræ infantia prima valuisset ponere vestigia. Factumque est, vt idem puerio intempestiuo ortus periculum euaderet, parentibusque suis gaudium & exultatio fieret. Contigit interea patrem eius, viribus & audacia nulli commilitonum suorum secundum, in bello Hasbaniensi occubuisse, eundemque septimana natiuitatis suæ quinta pupillum cum vidua matre solatio suo destituisse. Et quamquam maturius quàm oportuit paterna amitteret solatia, diuina tamen non est fraudatus clementia, vt verè, si valuisset & nõset, cantico illo humiliter gloriari haberet, quo dicitur: Pater meus dereliquit me, Dominus autem assumpsit me. Genitrici verò eius, in testimonium veræ castitatis, perseuerantia, vt euangelicæ illi Annæ, laudabilis placuit viduitatis: quæ qualiter laudabilibus ex gestis odorem virtutum sibi adsciuerit, in sequentibus lector animaduertere poterit, vbi nos suo in loco pauca, quæ de ipsa facta sunt, differre nouerit. Ad vitam autem beati viri, quem res nunc obtulit, respectum habeamus, & quæ de ipso sunt, ordine prosequente videamus. Hic nanque ex temporum successibus, adolescentiæ paulatim crescens processibus, inaniter studuit curis secularibus armari, tum in eis cum ceteris commilitonibus suis appetitu vanæ gloriæ versari. In quibus dum ad tempus, vt sese res militaris tunc habuit, plurimum ingenio & audacia valeret, postremò tamen periculum & præcipitium pluribus indè detrimento fore videret, eum quem in ingressu mundi posuerat, retrahere pedem voluit, sed militaris negocij occasione prohibere, non omnino, quod conatus est, valuit. Fecit tamè pro voti sui satisfactione quod potuit, atque à rapinis importunis opportunè respuit, tandemque à desiderio acquisitionis nõ iustæ, illo diuinitus in se exhausto, abstinuit. Qui processu tēporis semper in dies se melior fiens, consensuque virtutis ac piæ industriæ proficiens, licet adhuc intonsus sub laicali habitu atque militari tyronem se ostenderet, & sub Theodorico, tunc temporis viro illustrissimo, militiæ arma præterderet: sub cingulo tamen militiæ armorum sacerdotalis religionis induerat, monachalisque deuotionis insignia opere exhibebat: vt per omnia futuram speciem pastoris suis præsignare in gestis crederetur, sacerdosque in templo Domini iam futurus præpararetur. Ecclesiarum verò Dei limina sollicitis precum suarum frequentabat accessibus, & diuinarum scripturarum pabula in secretis suæ mentis vuminabat recessibus: illud nimirum præcauens, nè semen verbi Dei in agro cordis vitiorum spinis suffocaretur, sed fructu centuplicato in patientia augmentaretur.

IANVAR. 25.

Ioan. 1.

Eius parentes. Nascitur mense se primo à conceptu.

Pater eius moritur.

Psal. 16.

Luc. 2.

Dat se militiæ.

In ipsa militia monasticam præfert deuotionem.

Matt. 13.

CAPVT II.

Contigit etiam eum tyrocinijs sui diebus, ex inspiratione diuina excitatū, Dominici sepulcri loca cum pij testimonij viris Rotberto & Lauso ire visitatum: qui pari consensu sibi in idipsum respondebant: iter, quod Hierosolymam respicit, Deo ducente, conficiebant. Illis nanque diebus, quia humana cum confusione sceleris sui promiscua nihil pensi aut moderationis habebant, atque homines peccatis exigentibus offendiculum iræ Dei sibi præ oculis ponebant, summa paganorum violentia & infestatio viam eandem claudebant: nè quis Dominicum

Adit sepulcrū Domini periculo tempore.

Ggg 2 adiret

Esa. 33.

adiret sepulcrum, vi qua poterant, arceant: & secundum illud Esaiatum, dissipatae sunt viae, cessauit transiens per semitam. Hic tamen cum praescriptis viris eandem viam aggredi, & non praeter spem martyrij labores & pericula vitae suae ausus est ingredi. Sed quantis tam ipse, quam qui secum itineris socij erant, periculis penè vsque ad internecionem subiacuerint, qualiterque multimodae plagae, naufragia, paganorum etiam contumeliae modum in ipsis excesserint, explicare quis poterit? Sed patientia, quae Iob in multis periclitatum sustinuit, his constantiae robur fideique murum inexpugnabilem circumposuit, vt etiam non condignas crederent passiones huius temporis ad superuenturam gloriam in ipsis reuelandam. Deo tamen ducente, eademque patientia indissociabiliter à dextris & à sinistris comitante, loca itineris, quae Dominicum sepulcrum respiciebant, cum gaudio non modico, vt praedictum est, conficiebant. Vbi voti sui post desideria inexplabilia compotes effecti, optionisque suae satietate preces vel suspiria fundendo contenti, paschalis, immò caelestis iubarum lumine, ad idem Dominicum sepulcrum quotannis descendente, iucundantur, atque amore seu stupore in ipso infatigabiliter excitantur, atque eis secundum illud sapientis, non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse laudabile fuit. Interea beatus Poppo quibusdam de sepulcro Domini sumptis reliquijs, itinere, quo venerat, cum saepe memoratis repedabat viris, & ad locum Hagiospater dictum, quem nos, Ad Sanctos Patres, dicere possumus, peruenit, vbi persecutionis tempore sancti à persequentium se facie declinauerant, & in cauernis petrarum & speluncis montium secesserant, occultoque Dei iudicio agente, iisdem corporum suorum gestibus, eademque in carne, qua tunc temporis fuerant, immobiles vsque in praesens cernuntur à praetereuntibus. Quibeto viro sui que itineris comitibus tam spectaculo quam reuerentia satis habiti, orationibusque ipsorum, vt sibi misererentur, humiliter sunt admoniti. Ex quorum reliquijs cum fide non modica praedictus vir Dei Poppo portionem aliquam sibi tulit, eamque interim secum & cum viris supra memoratis Rotberto Lausoque domum retulit, atque in oratorio sanctae Mariae, in villa Dunsia sito, perpetuo seruandam condonauit. Praedictus autem Rotbertus in coenobio, Vvasloy seu Beloacus vocitato, monastice conuersationis habitum sumpsit sub venerando abbate Richardo, omnibus penè seculis iustitiae & probitatis suae nomine iam celebrato. Sed & Lausus verè sub laicali habitu monachum se praetendebat, subque eodem proposito auum suum sine tonsura clericali, sed non praeter vitam clericalem, conficiebat, atque Gandavi in Ecclesia sancti Iohannis, quam ipse construxerat, locum sibi funerae quietis delegerat. Et vt interim super his, quorum vitam sola Dei scientia melius colligit, taceamus, ad beati viri Popponis, quam scribere coepimus, stylo prosequente redeamus.

Rom. 8.

Hieronymus Epist. 13.

Lausus extruxit ecclesiam S. Iohannis Gandavi.

CAPVT III.

Inuisit limina SS. Apostolorum.

POST prolixae peregrinationis laborem non multum temporis intercesserat, cum eccè ei diuina gratia, vt secundò peregrinaretur, atque vt limina Apostolorum Petri & Pauli, tam animi quam corporis inuiseret praesentia, inspirauit. Qua inspiratione multo animumque factus, effectumque desiderij sui, quod dilatione creuerat, tandem nactus, cum Theodorico nobilissimo, sub quo eum militasse iam supra scripsimus, viam est aggressus, atque ad limina Apostolorum Petri & Pauli, diu multumque desiderata, peruectus. Vbi & voti sui satietatem, quae fastidium non nouerat, adeptus, & ijs, ad quae venerat, ritè peractis, redijt. Contigit interea, vt occasione diuertendi ad sanctum Theodoricum tunc applicaret, isque, quem antè diximus, Theodoricus vir nobilissimus, sub quo militie se dederat, languore in dies crescente, deficeret, cui etiam de vita iam periclitanti phrenesis, prout temporis accessus habuit, accesserat. Quem beatus vir Poppo per aliquot dies apud eiusdem loci fratres detinuit, atque ipsum non sanae mentis incommodo liberari obtinuit, hocque orationibus suis, sanctique meritis Theodorici concurrentibus meruit. Memoratus vero Theodoricus pro indulta sibi sanae mentis, qua diu caruerat, sospitate, in magnas gratiarum laudes subita prorupit hilaritate, filiumque vicino temporis articulo, Deo donante, sibi nasciturum, Deo sanctoque Theodorico se è vestigio vouit daturum. Quod & contigit re ipsa postmodum ita fieri. Nam filium, quem diuina annuente providentia acceperat, sancto Theodorico sibi que cognominem fecit, eumque vbi vouit, donatione solenniter facta reddidit. Postquam verò beatus Poppo, vt in sequenti-

his luce clariùs constabit, abbas in cœnobio Stabulensî venerando Abbati Bertranno successit, amore eiusdem Theodorici ductus, eum ad se accersuit, & apud se in omni doctrina & scientia nutrit, donèc virum perfectum & Ecclesiæ Dei idoneum per omnia efficeret, postremò verò etiam successorem sibi in regimine monasterij S. Maximini apud Treuiros expeteret. Sed quia rationis occasio se ad præsens ingessit, hoc tantùm de venerando abbate Theodorico, beato viro Popponi in regimine succedenti, breuiter intercessit: latius suo in loco de reliquis percurrendum, vel qualiter ab eo educatus, vel successor factus, aliàs laxiùs agendum est. Nunc verò operæ precium hîc inserere gesta censuimus, vicinum in beato viro locum habentia, ab his, quæ proposuimus, scilicet mundi huius principem qualiter cum copijs suis eluserit, & ad monasticæ professionis propositum adspirauerit.

Bertrannus
Abbas Sta-
bulensis.

CAPVT IIII.

Illis itaque diebus Balduino Marchiõ summum in fascibus comitatum agente, Flandriarumquæ populis iustis cum legibus imperante, beatus Poppo tam apud eundem principem, quàm optimatum suorum primos plurimùm amicitia valuit, vtpotè qui religione, iustitia & fide magnificè clareret. Cõtigit etiam inter alios Frumoldum quendam eiusdem principis lateri loco penè proximo adhærere, primisque regni negocijs apprimè consultò incumbere: qui in loco Sithin nominato habitatione morabatur, cuius amicitia præ cæteris ampliùs singulariusquæ beatus Poppo tenebatur. Tantus etenim eis omnium rerum inuicem erat consensus, vt idem Frumoldus filiam suam, quæ sibi præ cæteris, quas habebat, præstantior videbatur, eidem viro Dei stabili adiungere connubio moliretur, quibusdam etiam sui iuris rebus ad id opere præscribere satagens, eumquæ quasi generum sibi futurum in sua adscisci expetens. Cuius votis vir Dei assensum ad tempus præbuit: sed postea infusione sancti spiritus reuocatus, vt id fieret secum, renuit. Deniquè pertæsus repentè nuptiarum, vtpotè iam tacto eius corde intus diuina inspiratione, per aliquot dies dissimulauit connubium sub incerta responsione. Sed nè ex toto ab incepto resiliret, timebat id amico fideli fore offendiculo, eò maxime, quòd de coniunctione filia vterque iam per arrham firmauerat consilium. Indè imminente nuptiarum tempore, vtròquæ hæsitans pendebar animus in dubio, ad quam partem se verteret, saluo vtrorunquæ consilio. Tandem statuit, vt in Sithin ad Frumoldum, secundùm quod diuina prouidentia disponebat, iter dirigeret, quatenùs, vt constitutum erat, familiaris viri gener fieret. Sed vt id quietè ageret absque rumore, respuens quasi non inglorius vti copijs vel apparatu plurimo, viam illam aggressus est sub intempestæ noctis silentio, Nec mora, in eundo per noctis medium lux cælitus emissa, resplenduit super eum equo insidentem, quæ foris pariter & intus totum illuminauit hominem. Quæ de re inopinata tremefactus, circumfert obtutus non sine admiratione, & videt lanceam, quam gerebat, in modum faculæ nimio fulgore radiantem, quasi inflammata ardere cuspide. Intelligens ergo vir altioris ingenij, respicere se hoc genus prodigij, acclamat viæ suæ comitibus, nequaquam vltra iam se progredi: Necesse est, inquit, commilitones mei, alia intèntione aliâque via incedere: opportunum video, finem vitijs cum cupiditatibus his imponere, & quòd diuinitati placet, toto conatu intendere. Post hæc proiectis armis militariibus, induitur Dei armatura, & mutata mente ad meliora, meliori viâ redijt ad propria. Nec mora intercessit, sed statim euestigiò ad sanctum Theodoricum, de quo antè scripsimus, vt se monachum profiteretur, conuolauit. Cui Gilbertum quendam, sagacis ingenij virum, obuiam mox venire contigit, qui domini Gerardi Cameracensis Episcopi carne & spiritu germanus erat, quique quondam eidem beato viro Popponi, ibidem vnà cum prædicto domino suo Theodorico diuertenti, notus factus, proque sanctitate ipsius & vita laudabili summoperè est admatatus. Nam & ipse pridem à seculi actibus nudus euasit, ibidemquæ sub monachali tunica se Laicum mutauit, tamquæ officio quàm nomine monachus iam diù esse didicit. Hic venerabili viro Popponi & ipse nihilominus venerabilis, obuius, vt diximus, venit, atque psalterium, quod ei plurimùm vsitatum erat, iam in septuagesimum nonum psalmum percucurrerat, manusquæ sancti spiritus gratia cor tactus in ipsum iniecit, ac versum in prædicto Psalmo antepenultimum, sic se habentem, adiecit: Fiat manus tua super virum dexterę tuę, &

Multū pol-
let amicitia
apud
magnates
Poppo.

Lux eum
cælitus il-
lustrat in-
tus & foris.

Gerardus
Cameracensis
episcopus.

super filium hominis, quem confirmasti tibi. Sed quia non facile ei ex diuturna ab inuicem absentia ut eum agnosceret, suppetebat, quem tamen olim mente & corpore plane cognouerat, primum ab eo quis esset vel ad quid venisset, didicit, deinde & Non discedimus, inquit, a te: viuificabis nos, & cetera in ordinem sese habentia. Tunc laudabilibus ipsis congaudens votis, totisque in ipsum animi intendens medullis, Verè, inquit, te frater Deus ad quod venisti misit, qui te totum hoc pietatis sue oraculo inuissit. Et super predicti versus expositione ipsum satis edocens, animæ quioresque exinde pro voto monastico, quo ducebatur, efficiens, causas voti ipsius abbati ceterisque fratribus intimauit, & quod verè eum Deus ad hoc misisset, indicijs euidentibus declarauit. Quid igitur? Petenti ei abbas vnà cum fratribus ingressum annuit, & per singula, ut monastica docet norma, probatū sine macula inuenit: Deinde, ut paruulum Iesus, innocentia & mansuetudine plenum, in medium statuit, monasticique vigoris habitum imposuit. Verè enim eum paruulum quodammodo dixerim, quem sine dolo ex gestorum ipsius attestacione senserim: quicquid ætate & sapientia indiès fuerit prouectus, malitia tamen, ut ait Apostolus, paruulus fuit. Et ut eum verè prioribus ante legem & sub lege comparem patribus, de terra & de cognatione sua cum Abraham, Deo inspirante & iubente, transiuit, & cum Elia & Iohanne à mundi illecebris solitarius esse quæsiuit: Quem, secundum Psalmistam, Deus in abscondito faciei suæ à perturbatione hominum abscondit, & ad hoc totum spiritu sancto inspirauit, ut omnibus sui iuris relictis, mundo euaderet nudus, pro his in terra sanctorum duplicia possessurus, & ex promissione euangelica centuplum cum vita, quæ finem nescit, habiturus. Cœpit interim à predicto Gilberto, Marriliacensium postea abbate, literis strenuè erudiri, & in omnibus, quæ monasticæ institutionis sunt, ad plenum informari: ita ut in breui cunctis, quæ scientiæ expedièrant, percursis, fastigium monasticæ attingeret perfectiōnis. Neque mirum, si spiritu sancto, ut verè credimus, donante id valuit, qui omnes ad descendum moras semper ignorauit.

CAPVT V.

S Vb sæpè memorato autem piæ recordationis Gilberto, tunc temporis monasterij existente portario, beato Popponi pro recipiendis in xenodochio pauperibus cura ab eiusdem loci abbate est mandata, & ut satis fideli domus Dei œconomus siue dispensator sollicitudo commissa. In qua administratione liberalitatem cum hospitalitate tenuit, atque verè cum beato Iob dicere potuit: foris nõ mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Et item: Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea. Quadam verò die inter ceteros ab ipso in xenodochium introducendos simul & alendos, leprosus quidam aduenit, qui pro deformitate sui vix cum aliquibus consortij vestigia vlla inuenit. Quem vir Dei nihil omninò horruit, sed cum reliquis introducendum, quàm potuit officiosè accurauit & aluit: postremò verò nocturnis iam tenebris irrupentibus, apud se detinuit. Sed veritus eum nocturnis frigoribus, utpotè vestimenti indigum, arctius constringendum, primum sollicitus secum cogitat, quid super his esset agendum: deinde verò ex humilitatis consulto viam, qua pauperi misereretur, inuenit. Nam coopertorio, quo ipsemet in stratis recumbens uti solebat, pauperem simul & leprosum, nihil pro deformitate ipsius refugiēs, ut alter Martinus tegebat. Sed hæc humilitas compassioni permixta, non inanis aut irrita in conspectu Dei habita est: quia eam salus in leproso, & magnificentia in beato viro secuta est. Vestimèto certè illo præfatus leprosus coopertus, primum sudoris guttas emisit, & euestigio omni lepra fugata, sanitas eum repentina inuissit, atque manè sancto viro ad eum venienti sanus apparuit, proque duplici pietatis bono sibi præfatis gratiarum vota reddidit. Qui venerabili viro stuporem & timorem iniecit: stuporem videlicet, quòd vestimento suo salutem in paupere Deus fecit: timorem, nè pro hoc facto ipse palàm fieret, & ad ruinam sui fauor eum popularis passeret. Precibus tamen admissis, ut sine publicatione sui discederet, hortatur, Deoque, non sibi, pro hoc facto gratias ageret, humiliter precatur. Postmodum verò eodem in stratis suis coopertorio vsus est, neque ob id, quòd leprosum eo operuerat, ipse regi dedignatus est. Sed virum Dei Gilbertum res gesta non latuit, se tamè scire ad tempus dissimulauit, eumque pro vestimento ipsius, pauperi simul & leproso præfatis, conuenit, cur suum, & non aliud præfiterit, dissimulando, ut diximus, redarguit. Ille verò

Psal. 79.

Monasticè
cõplectitur
institurum,
posthabitis
nuptijs.
Matth. 18.

1. Cor. 14.

Gen. 12.
3. Reg. 19.
Luc. 18.
Psal. 30.

Matth. 19.

Iob 31.

Ibidem.

Charitas
eius erga le-
prosum.Nota mira-
culum.

verò humi prostratus, ab eo pro re gesta secreti causas implorauit, sacramentis quæ maxime ne se publicaret exorauit: imitans certè Dominum, qui humilitate & compassionem leprosum, quem lex tangere vetuerat, tetigit & mundauit, cui ipse tamen eiusdem facti manifestationem interdixit. Ecce quantum humilitas beati viri meruit, quæ prius in vestimentis quam in ipso, palàm fieri habuit. Neque enim non credendum, quantum in se remedium habeat, qui in vestimentis suis tantum meritis exigentibus valebat. Proinde nemo Deum sanctorum suorum vestimentis salutem efficere posse dubitet, quem ex vestimentorum suorum simbrijs mulierem sanguinis profluuio laborantem sanauit. Vide humilitatè sancti viri. Matth. 8.

se liquidò patet. Hoc autem factum, qui à prædicto Gilberto coràm didicerant, mihi scribenti, Deum testor, intimauerunt, nè cui hoc temporibus nostris fieri incredibile videatur, quod laudabilem personarum testimonio per beatum Poppone factum fuisse probatur. Matth. 9.

CAPVT VI.

Subsequenti nanque tempore sanctæ recordationis virum abbatem Richardum ad sanctum contigit Theodoricum venire, atque piam viri Dei conuersationem sibi relatum innotescere. Qui in eum dilectionis suæ oculos mox conuertit, & vt facile amorum meritis sibi respondentibus fieri potuit, totus in eum sancti spiritus igne agente exarsit. Vnde & eum secum abducere voluit, atque in hoc totius consilij viribus incubuit. Et primùm viri Dei animum super hac re inquisiuit: Deinde verò apud abbatem ipsius preces adhibuit. Quas quidem diù multumque idem abbas humiliter refugiens, abnuuit: postremò tamen ipsi defatigatus assensum, licet serò, præbuit. Ex cuius consensu & decreto viri Dei corpore, non mente, inde discessit, atque Viridunum cum prædicto venerabili Richardo abbate ire perrexit. Mittitur ad Viridunè monasteriũ Vbi ante omnia, & super omnia, ab eodè abbate pro obedientia seu patientia ipsius comprobanda est exhibitus, & in omnibus obediens, fidelis, patiens ex seruitutis pensò inuentus, interimque inter ceteros adoptionis suæ filios dilectione apprime est habitus, ita vt sublimiori, quam fuerat, loco eum promoueret, tum quedam ex primis suarum rerum negocijs administrare iuberet. Quæ quidem tam honestè, quam strenuè curauit, & in dies melioribus semper auspicijs amplius augmentauit.

CAPVT VII.

Intercæ matrem suam, de qua iam supra etiam diximus, marito iam diù, non virtutibus, viduatam reuisit, & vt seculo secum abstraheret, cogitatus sui cõsilia primùm præmisit. Sed quia ipsa, vt erat in cunctis virtutum consilijs tantum semper assentiens, quantum in singulis sine cessatone idonea, filium suum super persuasione tam amabili laudauit, & ad cœnobiticæ vitæ callem cum eo migravit, omnibus sui iuris tam liberis quam mancipijs hæreditarijque cespitis redditibus posthabitis. Matrem suam ad vitæ cœnobiticæ perducit. Quam quique liberorum simul & seruorum, sicut vnice matris ac domine solatio destituti, vsque ad eò clamoribus lamentisque, inconsolabilibus sunt profecuti, vt etiam plerique eorum medios penè se, Scaldem fluuium transuadare simulantes, humectarent, si quo fortè pacto eam compassione compunctam, ad se reuocarent. Sed quia nemo mittens manum in aratrum, & adspiciens retrò, aptus est regno Dei, ex similibus & ipsa viâ ad Deum, quam filio ducere sibi sensit aperiri, non vt vxor Lot obtutibus retrò deflexis, cepit experiri: Deo tamen eos, quibus timuit, rata fide commisit: ac deinde cum filio suo desiderij sui habenas incepto itinere laxauit. Luc. 9. Quæ in Eluonenfè monasterium, ad sanctum scilicet Amandum, vnâ cum filio peruecta, ibidem desiderij sui ex cœlestis visionis oraculo securitatem est adepta. Nam ante beati Cyrici lipsanas eadem in vigilijs precibusque pernoctante, atque post paululùm ex diutina sui defatigatione semivigilante, quia eam superna respexerit ex auditio, huiusmodi ad se diuinitus perlata patefecit visio. Lipsanas, id est, reliquias. Noua rerum certè facie complures Christi sacerdotes in consistorijs dealbatos vidit, quos in modum coronæ diuina ostensio altrinsecus postpositos spectaculo sibi dedit: inter quos etiam beatus Amandus, vt potè eiusdem loci primus, præ ceteris promotiùs honestiusque residere videbatur, atque ad sententiam ipsius, sicut eum eo loci tunc decebat, omnium intuitus suspendebatur. Sed & beatum Cyricum serico gemmisque rotum videbat nitere, elegantisque pueri vultus præ se ferre, tum cum singulis sacerdotum sermonem conserere, proque se ibidem in medio prostrata preces fundere. Visio matris eius.

Cui sanctus Amandus vnà cum pari confidentium sibi consensu, Eia, inquit, bonæ indolis puer, tuum est pietatis dextram cum precibus etiam huic viduę porrigere, quę ante sacrosanctas lipsanas tibi continuas non desinit preces offerre. Quę auctoritate venerabilem puerum Cyricum certiore factum, ad se appropinquasse, totamq; se quasi de terra vbi iacuerat prostrata, vidit leuasse. Atque huiusmodi visio hęc finem suum habuit, ipsaq; beati Popponis mater mox expergefacta, ad se redijt. Quę hanc quidē visionem filio retulit, cum quo etiā ipsa super eadem visionis fide animę quior facta, Vitundum se contulit, velloq; pię cōuersationis ex consilio beati viri sibi imposito, iustitia & moribus iam cōenobialis vitę arrisit proposito. In quo cū erga humani generis hostem iam diū virtute sua multimoda bellum conferente didicisset contendere, & velut contra vitiorum torrentem brachia tendere, apud sanctum Vitonem succedente etiam tempore solitaria esse cœpit, ibiq; reclusa, cursum vitę, diabolo cum viri suarum copijs triumphato, in pace peregit. Neque enim dubium erit, hanc post conuersionem apud Deum efficiendi, quę poposcerit locum inuenisse, quam etiā ante conuersionis suę tempus præstitit id potuisse, vt lucernam extinctam, precibus & non manibus reaccenderet: quod etiam miraculi esset indicio eam similia posse, si occasionis ratio expeteret. Hęc de conuersione & vita matris beati viri dicta sufficiant: quę de ipso sunt, me interim ex relatione Maiorum scriptorem inueniant.

Degit solitaria mater eius.

CAPVT VIII.

EXhinc sep̄ memoratum abbatem Richardum Balduinus Marchisus apud sanctum Vedastum, Folrado à regimine deiecto, subrogauit, quia animus eius ad hoc cōsilijs tam eiusdem viri sanctitas, quàm principum regni sui collatio suauis. Auctoritate verò præfati principis idem Richardus abbas administrationē operis sibi iniuncti suscepit, virumque Dei Popponem, quia rerum gerendarum copia se offerbat, secundum à se eo loci præfecit. Et non tantum suo, sed etiam omnium fratrum consensu fauente id effecerat: quippe quorū mens venerabilis viri Popponis virtutum conscia iam fuerat, & in eum amoris sui intuitum charitate non ficta conuertat. Venerabiles præterea inter eos extitere viri, quorum dilectione singulari præceteris amplius beatus Poppo fruebatur, dominus scilicet Fredericus, qui Gozelonem duccem carne germanum habens, venerandum abbatem Richardum ibidem comitatus fuerat: Liuinus quoque, qui se laicum eo loci sub monachali proposito mutauerat, succedenti verò tempore, fauore præfati abbatis Richardi poscente, ipsi in regimine successerat. Et quomodo anima Ionathę animę Dauid colligata fuit, ita & affectus horum pię dilectionis vinculis adinuicem colligari visus est. Vnde & eū à sæpè memorato abbate Richardo secundum præfici contigit, in quem tam laudabilium virorū vnà cum cunctis ipsius loci fratribus dilectio ferebatur. Sed in administrandis eiusdem loci necessarijs magna tunc extitit difficultas, vt potè vbi plurima ex parte stipendiorum monasterij deerat facultas, militesque præfati loci res pro beneficio possiderent ipsis indultas. Vnde & eadem causa beato Popponi, licet pro viribus honestè agentis, mœrorem primò iniecit, quem prudenti, quo plurimum valuit, consilio à se mox disiecit. Nam annuente prædicto Marchiso, res monasterij à militibus callidè prudenterque repetiuit, atque vt eiusdem loci fratribus permanerent, publicis archiuis stabilivit. Pro quo etiam insidiarum fomitem ab eisdem militibus sibi comparauit, tantamque inimicitiarū vim apud eos, à quibus res iniuste possessas distraxerat, contraxit, vt viarū septa circunquaque occuparent, tum etiam ad perimendum eum insidias aptarent. Sed vt scriptum est, inuanum quęsierunt animā eius: quia per arma iustitię à dextris & à sinistris vallatus, omnes iniquę coniurationis rupit conatus, mediisque per ipsos incedens, & fraudum copiam elusit, & periculum Deo ducente euasit. Ille nimirum, qui per medium pharisaorum transiens, oculos eorundem à notitia sui clausit, atque passurus, nominis sui catena retrò eos prostratos ligauit, ad suspendendum etiam serui sui periculum, omnem insidiantium illi ab eo deflexit intuitum.

Novū Popponi munus deman datur.

I. Reg. 18.

Archius, pro diplomatis & instrumentis posuit. Psalm. 62.

Luc. 4.

Iohan. 18.

Henricus Romanorū Imperator.

CAPVT IX.

ERat interea viro Dei iter ad Henricum, tam pium quàm magnum Romani potentatū Imperatorem, primum post Otthonem iuniorem ex principum regni consulto successorem. Nam & Batuum, è vicino Rheno flumini adiacentem, appli-

applicuit, vbi quædam sancto Vedasto redituum suorum possessio fuit, quam etiam ex administratione præposituræ suæ vsui fratrum præuidere habuit. Ibi certè quidam consanguinitate familiaritateque beato viro, dum res poscebat, officiosum se præbuit. Nam præcognito aduentu ad se viri Dei, quæque suis, vt venturum decebat hospitem, mādāt apparari, tum in capturam piscium reuera studiosè laxari. Sed circa id operis diu instantes, laboris difficultas elusit, vacuosque ad dominum à litore remisit. Omni verò capiendorum piscium spe abiecta, sanctitas beati Popponis, memorato illustri viro iam dudum cognita, mox ipsi licet absens sua inspirauit consilia. Nam eo pacto idem paterfamilias iterum eadem mitti mandat retia, vt si beato Popponi sanctitatis suæ vlla cum Deo esset gratia, votum suum in capiendis piscibus subita sequeretur efficacia. Quid igitur? Laxantur retia in capturam, non minus pisciū retibus Petri habitura. Nam tantam piscium multitudinem mox collegerunt, quantam ante capturam nullatenus futuram sperauerunt, vt in argumētum & fidem sanctitatis beati viri, nec numero nec modo possent æstimari. Et ecce beato Popponi apud illustre, quem diximus, virū diuer-
Iohan. 21.
 tenti, quantum apud Deum meruerit, ille ordine explicauit. Et primū captura pisciū suos edocuit frustratos fuisse: deinde verò in nomine ipsius retia missæ, sicque tãtos, vt sibi præ oculis tunc erāt, cepisse. Pro collato ergò sibi diuinæ pietatis beneficio, conditori rerum gratias egit, reliquumque itineris, quod ad Imperatorem, vt diximus, sibi fuit, post alternam cum amico suo verè dilectionis communionem persecutus est. Ab illo verò tam magnificentia quàm honorificentia regia est susceptus, vtpotè qui primum amicitie locum inter ceteros iam apud eum fuerat adeptus: cuius etiam sanctitas humilitatem mansuetudinemque Imperatoris in amore suū ità accendit, vt etiam reuerentia distante, magis parère quasi ad iussu ab eo visus fuerit, quàm rogata ab alio implere voluerit. Contigit etiam ludis histrionum imperiales tunc fores occupari, atque eo spectaculi genere regem cum suis delectari. Vrsis etiam nudus quidā membra melle perunctus exhibetur, illo plurimū pro periculo suū timēte, nè fortè ab iisdem vrsis ad ossa sua, melle consumpto, perueniretur. Porro rex eiusdem spectaculi amore in oculis suis captus tenebatur, vt malè prouidus pro periculo viri parū esset sollicitus. Vnde super tam iniqua in Christianum illusionem regem beatus Poppo redarguit, cumque ab hoc spectaculo suis cum optimatibus mox compescuit: tum etiam à periculo vrsorum virum liberauit, & nè id vltra fieret, arguendo & obsecrando obtinuit. Henricus enim Imperator tam obsecrationi quàm correptioni eius humiliter paruit: & quæ honorificè ad se venientem susceperat, honorificè etiam à se digrediētem dimisit. Qui qua venerat, Atrebatum vsque redijt, sanctæque recordationis abbatem Richardum de imperiali erga se humanitate sat̄s edocuit.

Capiuntur non sine grandi miraculo piscis.

S. Poppo reprehendit Imperatorem.

CAPVT X.

Aliquantis deinde euolutis diebus, in quibus plurimū pro monasterij ipsius elaborauit rebus, quia eodem ex loco iam recedere debuerat, diuinæ visionis oraculo antè didicit. Nam casula, quæ quasi gratuite viriditatis elegantia cernebatur imitari, totum se sicut in agendis Misarum solennijs vidit ornari, sicque demū inclinato capite coram altari sancti Vedasti assistere, illum ex sexagesimo septimo Psalmo versiculum, fratrum sibi respondente conuentu, ter repetere: Benedictus Dominus die quotidie, prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum. Quem postquam, vt diximus, ter reperit, oratorium euestigio exiit, atque hinc visionis huiusmodi finem suū dedit. Neque enim hoc ociosum aut ab re fuit, quòd hoc vestis sacerdotalis vigore beati viri discessio præoccupari meruit, qui æternæ viriditatis fructu suis in actibus non caruit. Non multò post verò effectum suū visio talis inuenit, atque à venerabili Richardo abbate iussus, indè abiit, & Viridunum, pristinum conuersionis sue locum, redijt. Vbi pro comprobanda, post summam præposituræ administrationem, ipsius patientia, onus infimarum rerum monasterij item ab abbate ei iniungitur obedientia, nè pro suū dudum præ ceteris promotione, spiritu elationis fortè exagitaretur, sicque à pristinis virtutum suarum gradibus deijceretur. Sed memor illius, quod dicitur. Quanto magnus es, humilia te in omnibus: & humilitatem in promouitioribus monasterij rebus sibi collatis tenuit, eandemque in infimis, & in quibus quidā iniuriæ locus videbatur esse, nō perdidit: quia nec in prosperis inflari, nec in aduersis nouerat deijci.

Psalm. 67.

Eius probatur patientia & humilitas. Eccle. 3.

Gemi.

Ioel 2.
Prouerb. 19.

Promouetur ad sublimiora.

Geminas proindè opere recoluit sententias, quibus dicitur: Ascendet foetor eius, qui magnificat opera sua: & Doctrina viri per patientiam noscitur: quia vnam earum ex humilitate timebat, alteram verò ex patientia appetebat. Et quia omne subiectionis onus humilitate & patientia preueniebat, atque pro superanda ipsius obedientia nihil laboris sufficere Abbas videbat, eum proximo à se loco non incòsultè promovebat, tum etiam in administrandis primis monasterialium rerum causis secundum stare iubebat; Abbatiam insuper sancti Mauritij, Vnaploi dictam, cum omnibus eiusdè loci appendicibus ei delegauit, vtque ibi in agendis, quæ fieri oporteret, esset sedulus, eum admodum curauit. Qua suscepta, quia eam, quam situs loci iucunditate sua commendabilem reddebat, in officinis monasterijque breuissimis claustris vilescere inuenit, funditus monasterium cum adiacentibus illi receptaculis euersum, maiori quàm fuerat elegantia instaurauit, atque pristino nomine mutato, ex honestate suâ Beloacum denominari voluit. Atque eo quidem vocabulo iam ad presens circumquaque est inuulgatum, nec illo, euolutis ad nos vsque diebus, constat esse priuatum.

CAPVT XI.

Lupus pastoris rapit.

Pastor à lupis profectus, à S. Popponis vitam redditur.

Henrico interea, quem supra memorauimus, Imperatore apud Argentinam ciuitatem super regni statu agente, proque illo consilij optimatum suorum priuatim & publicè incumbente, & hunc beatum virum iter ad ipsum quadam contigit occasione denuò arripere, sicque ad Elisgangium vnà cum suis applicare. Cumque quodam in loco, quem grata commendabat amoenitas, pro sumendis cibis diuertisset, iamque cibis coram positus refedisset, ecce lupum, humanum tunc sitientem sanguinem, è sylvarum latebris impetu vidit prorumpere, atque pastorem, e regione greges pascentem, violenter per colli nuda arripere, atque ad loca, nequitiæ suæ desiderijs opportuna, per abrupta locorum pertrahere. Spiritu ergò tam stuporis quàm morosis vir Domini cor tactus, & vt semper visceribus misericordiarum totus fuerat plenus: Ecce, inquit, ò Deus, hominem, quem ad imaginem & similitudinem tuam fecisti, lupis prædam esse suisti? Proindè suos, vt misero iam penè absumpto opem tandem ferrent conuocat, precibusque nomen Domini ipse interim inuocat, protestans lupum prædā illam antè esse amissurum, quàm se quicquam cibi aut potus gustaturum. Sed quia palustrium locorum prohibente interstitio, non facilis suorum ad ereptionem illius suffocati erat accessio, via in gyrum arrepta, palustria illa loca circumeunt, vbi ex vestigijs effluentis sanguinis, hominem nulla vitæ indicia de se dantè inueniunt, nec vspiciam locorum lupum perspiciunt. Mox omni spe super vita ipsius abiecta, equo impositum in beati viri adducunt præsentiam. Qui de Dei misericordia nihil pro eodem diffusus, apud seipsum collocat, Deumque pro sospirate ipsius tacito mentis nutu inuocat. Benedictiois suæ eum remedio interim fouet, paulatimque eum exindè mouet: deindè surgendi vires ex sanctificatione tam manuum suarum, quàm precum obtinet, ita vt cum viro Dei cibum caperet, tum vltè de vita sua iam præsumeret. Nullique dubium, ipsum precibus sancti viri ad vitam seruatum, ex cuius benedictione mensaque communione hi, qui adfuerunt, videre curatum. Postquam verò conualuit, cicatricum suarum spectaculo eos, qui eum viderent, permouit: à quorum etiam fide nos id ipsum didicimus, posterisque in argumentum sanctitatis viri Dei commendamus.

CAPVT XII.

S. Heribertus Coloniensis episcopus.

Contigit verò Stabulensis coenobij abbatè Bertrannum debitum mortis persolvere, atque alteri succedendi sibi locum relinquere. Vnde & Henrico Imperatori beatum Popponem subrogare animo sedit: quod vt fieret, Richardum abbatem rucsecum in consilij agentem humiliter conuenit, cui tamen omnino sui consilia animi non patefecit: quia Popponem sibi ab eo tantum dari postulauit, sed qua ratione postularer, indicare noluit. Venerabili autè Richardo abbate imperiali primū petitioni diu multumque renitente, causasque permultas, ob quas se tali viro carere non posse dicebat, exponente, sanctum Heribertum, Agrippinæ Coloniae episcopum, præfatus Imperator euocauit, eoque sibi adiuncto, apud prædictum abbatem preces adhuc repetere curauit: postremò verò obedientiæ sententiâ ex regia autoritate in eum dictauit. Quam nè spreuisse videretur, subiectione, non voluntate, suscepit, & vt ei beatus Poppo in manus cederet, licet inuitus, annuit. Cui Stabulensis regiminis pedum mox porrexit, vtque Poppo-

Popponi pro successione indicio deferret, indixit: adiuncto illi ad id negocij Vulbodo-
ne Leodiensium episcopo, sanctitate & fide ad quęcunque strenuę & pię peragenda il-
lustrissimo. Qui ex edicto regio sibi iussa pergunt implere, memoratumque Dei virum
Popponem apud sanctū Remaclum in regimine promouere. Qui promotus, quibusdā
eo loci, quorum moribus conuenire non poterat, displicere benę agendo cępit. Vndę
tam ipsi, quā eis, qui secum eō venerant, fratribus inimicitiarum vis ingens accreuit,
& tum manifestis odijs insidijsque, interdū clandestinis ira laicorum ad hoc coniura-
torum desēuit, vt quadam die monasterij claustra ab eis impetu dato irrumperentur,
euaginatęque gladijs Christi greges per Dominica septa persequerentur. Sed, mirum
dictū, qui gladijs in se vibratis cędi videbantur, ictibus non humano, sed diuino clypeo
elisis, non lædebantur: sicut & ille à Moysę rubus ardere videbatur, qui tamen vltionis
molestia nulla afficiebatur. Tanti verō fama mali vbi beato viro Popponi, Malmunda-
rij tunc demoranti, innotuit, cum spiritu contritionis & męroris pro tam execrabili
rerum facie induit: præsertim cū ex nunciatis sibi plures suorum acceperit oc-
cubuisse, atque exindę his, qui superstites fuerant, metum de reliquo accreuisse. Duo
preterea secum militię secularis fuęre viri, à quibus etiam quod factum fuerat, contigit
sciri, quorum vnus Adalberti, alterque Bosonis vocabula sunt sortiti. Qui summa cum
velocitate eō, vbi in tyrones Christi phalanx illa grassata fuerat, ire pergunt, Deiq; non
sua administrante virtute, omnem illam multitudinem soli expellunt, capiunt & ster-
nunt, atque omnis pro voto res illis fuit, quorum manibus, beati viri id impetrantibus
meritis, ille pugnavit, qui non saluat in millibus, aut curruum & armorum multitudine,
sed per vnum mille, & per duos decem valet fugare millia. Diuina deindę actum est
animaduersione, vt nullus, emenso iam anno, superstes, ex illa iniquorum cōiuratione
cerneretur: sicque omnis erga virum Dei offensio in gratiam redijt, amorq; omnium
pari in eum consensu prodijt.

CAPVT XIII.

Blennium iam effluerat, Herichoniq; Treuirensium abbati apud sanctum Ma-
ximinum, præfato iubente Imperatore, successit: vbi in eum similis, immo
grauior quorundam cum insidiandi copijs inuidia processit, eorum videlicet,
qui à monasticis regularibusque obseruationibus per abrupta deflexerant.
Cumque sibi sub eo illicita iam non licere, & assueta locum apud se non posse habere
conspicerent, de eius morte plura machinantur, & quod palam non poterant, qui-
busdā præstigijs suarum insidijs operantur: Atque, nefas dictū, sacrosancta Mis-
sarum solennia violando, suis occupant diuinationibus, & quas preces credebant, in
immunditia & sanguine manuum suarum execrandis admiscunt incantationibus, po-
nentes, secundū illud prophetę, tenebras lucem, & lucem tenebras. Neque hæc eis
ad fomitem malorum suorum tantum suffecere: sed apponentes adhuc peccare, pec-
catum super peccatum adiecere, tamque execrabili quā inuidia eousque perducun-
tur exagitatione, vt in apponendis beato viro cibis & potibus, venenorum suorum
vterentur admixtione. Sed inuidia diaboli, per quā mors primū subintroiuit in mun-
dum, nulla morte per nequitia suę ministros Dei læsit ministrum: licet per iniquorum
manus dæmon beato viro sæpius porrexerit, ipseque toties gustare non refugit. Ille
enim, in cuius oculis hic beatus Poppo obturauit aures suas, nē audiret sanguinem, &
clausit oculos suos, nē videret malum: istius etiam à veneni læsione clausit viscera,
vt in extinguenda domus suę lucerna omnis iniquorum frustraretur industria. Nec
ad hoc scelus coniuratis pro seruo suo Dei vindicta defuit, quorum nec vnus eo an-
no, velut grege in vnum mortis locum facto, superfuit: vt profectō constaret, in vi-
scera eorum per os beati viri venena illa transisse, atq; argumentum malitię suę cęte-
ris ex hoc reliquisse. Quibus tamen, ad inferendam mortem, venenum quidem corpo-
rale inefficax fuit, sed in conspectu æterni iudicis, malitię suę venenum ad interitum
ipsis fuit. Vndę etiam hi, qui sanioris consilij occasione superstites fuerant, timorē cum
amore in eum concepere, sicque ob sanctitatem suam intimē à subiectis amari, & ex
nuperrima in insidiantes ei diuina vindicta cępit timeri. Sed & ipse dilectionis non fi-
ctę seruato tenore, studuit magis prodesse quā præesse, itā vt in omni patientia & do-
ctrina quosque foueret: postremō verō plures illorū in pastores ecclesiarum Dei pro-
moueret.

S. Poppo fte
Abbas Sta-
buleñ.

Patitur gra-
ues infesta-
tiones.

Exod. 3.

Fit Abbas
S. Maximia-
ni.

Venenum
S. Poppo
porrigitur.
Sap. 2.
Nihil eum
lædit vene-
num.

Laborat
aduersa va-
letudine.

ALiquanti intereà temporis diebus emensis, agritudinibus cœpit fatigari im-
mensis: vndè etiam lecto decubuit, atque vitæ suę desperationem cum mœ-
rore suis incussit. Mirè enim, vt diximus, intima in eum cunctorum seruebat
dilectio: ideoque eos de ipso, pro cuius amissione sibi timebant, intolerabilis
habuit afflictio. Inter quos quidam Ernestus, ex laico verè tam nomine quàm officio
monachus olim factus, cum cæteris, immò præ cæteris pro agritudine beati viri dolore
cordis intrinsecus tunc tactus, nocturnis vigilijs precibusque, quibus plurimum ex mo-
re insudare solebat, tunc pro eadè etiam sancti viri aduersa valetudine fortè detergen-
da, plus solito incumberebat. Et primùm coram Domino, quòd tantum talemque; ab ipso
meruerit patrem, laudes dicebat: dehinc mœroris timorisque sui stimulos coram ipso
ponebat, quibus talem in detrimentum gregis Dominici amittere timebat, nec vllam
spem recuperandi similem habebat. Quo in hac spiritus sui contritione pernoctante,
precibusque coram Domino animi sui affectum commédante, vox ad eum diuino cer-
tè oraculo perlabitur, quæ pro mœrore ipsius soluendo in hæc verba distinguitur: Pop-
poni hæc non ad mortem est infirmitas, cui ad augmentum virtutis suę in bis denos an-
nos viuendi adhuc superest spatium. Cuius quidem vocis oraculum eidem pro nouita-
te sui stuporem iniecit, atque omnem mœroris ab eo deterfit caliginè: ità vt qui prius
inter spem & metum pro amissione sibi dilecti patris spiritualis, dubius iactabatur, iam
tanto securior non se eum amissurum fieri inciperet, quanto amittere eum magis an-
xiè antè timebat. Mirum enim in modum qui ter quinos Ezechiaę agrotãti addidit an-
nos, huic beato viro bis denos etiam superaddidit annos; illi quidem pro his, quæ co-
ram se fuderat, lamentis: isti verò, quia pro eo ille vsus sit lachrymis, qui ex eo, quòd
antea pastorem talem non habuerit, post amissionem ipsius similem sibi futurum non
sperauerit. Et verè vtrorunquè sanctitas hoc obrinuit: quia quòd hic Ernestus de pa-
tre spirituali audire meruit, ille quidem de se, si pro se rogaret, audire similiter ex me-
rito potuit. Sed quia cum Martino nec mori timuit, nec viuere recusauit, hoc alter pro
eo obtinuit, quòd ipse, vt diximus, ex merito inuenire potuit. Ex diuino itaque oraculo
res effectum inuenit, beatusque Poppo mox conualefcens, in excubijs gregis Domini
viginti postea annos impleuit.

Vox cali-
tüs auditur,
de vitæ eius
prorogati-
onc.

4. Reg. 25.

CAPVT XV.

Conradus
succedit S.
Henrico
Imperatori

Accidit intereà, Henricum Imperatorem, cuius sapè iam meminimus, viuendi
finem facere, Conradumque, tam nobilitate quàm armis egregiè commen-
dabilem, in regno habere successorem. Sed quæ nunquam extinguitur, sitis
habendi tunc amplius inter principes regni dissidiorum occasionem pepetit.
Beatus autem Poppo, verè euangelicæ pacis filius, Dei virtute comitatus, illos in pacis
redigere gratiam diù multumque laborauit, tandemque desiderij sui satietatem inue-
nit, omnesque in vnum pacis locum sua mediante sanctitate reuocauit. Sed & ipse ani-
mum regis nupèr ordinati, de quo nihil adhuc certi statuerat, prudètia & sanctitate ad
amorem suū pertraxit: ità vt dilectio ab Henrico in se quondam declarata non deperi-
ret, cum similem, immò maiorem, in successore ipsius inueniret. Et quia ante complu-
res annos Romani imperij cum Francis discordia non minima extitit, ipse inter vtroque
pacis gratiam labore & industria sua reformauit. Conradumque atque Henricum reges
in consensum reuocauit: quorum vnus, id est, Conradus Romanorum siue Orientaliũ,
alter verò, id est, Henricus Occidentaliũ populis Francorum imperauit. Erat enim ei
cum vtrisque par locus obtinendi, quæ poscebat, vtpotè qui plurimum amicitia apud
eos valeret. ideoque discordia, quæ inter eos quasi quoddam senium longum duxerat,
ipso mediante in nihilum redacta est. Vndè & inuidendi sibi occasionem quibusdã tri-
buit, quia solus id efficere valuit, quòd vt fieret, multi iam olim consequi nulla ratione
potuerunt.

Pax inter
Conradum
Imper. &
Henricum
Gallorum
regem.

CAPVT XVI.

Subterfugit
Episcopatu
Argentini-
ensem.

Argentina intereà ciuitatis episcopatum, regis Conradi iussione ipsi destina-
tum, tam callidè quàm humiliter declinauit: quia occasionem declinãdi regi
hanc opposuit, videlicet se clerici dicens filium, canonicisque sanctionibus
huiusmodi fieri obnoxium, si pontificij temerè præsumeret officium. At pro
exc-

excusationis huius fictione aliquantum tunc rex erubuit, & quasi synodali præscripto contentus, super hoc ad præsens conticuit. Sed non multò post ab Ermengarde, nobilissimi Principis Godefridi filia, didicit, quoniam beatus Poppo non clerici, vt ipse regie maiestati finxisset, sed laici, ingenuitate & militia egregij, filius fuerit. Vnde etiam postea beatum virum conuenit, proque excusatione iussioni suæ callidè obiecta redarguit. Sed ille, vt quem Deus humilitate & subiectione rotum perfuderat, regiam illam obiurgationem humiliter amouit, affirmans se ad id negocij minùs idoneum existere, qui se in administrandis, quæ ipsi tunc incumbabant, curis pastoralibus non videbat sufficere. Cuius humilitas quia cæterarum virtutum eius argumentum regi fuit, rotius consilij viribus idem mox rex eò incubuit, quatenus eas regni sui abbatias illum administrare iuberet, quas aliquando pastoribus destitui videret. Quod & factum est. Nam quæcunq; rectoribus viduas percipere potuit, vt ei mox conferret, dilatio nulla prohibuit: licet ipse ab eis pro humilitate aliquantum se subduxerit, atq; erga iussione[m] impossibilitatis excusationibus vsus fuerit. Et primò Lintburg, in Vosago situm, quod hæreditaria sorte sibi iam olim in manus venerat, probabilius cum ad stipulatione restitum beato viro delegauit, & pro fruendo inibi in honore sancti Iohannis Evangelistæ cœnobio preces intendit. Qui ex regalium precum edicto, eundem locum, ferarum iam tunc cubile, multo cum labore excolens, seruorumque Dei habitacula non yllia extruens, Christi iugum leue sub monastica institutione ipsis iniecit, atque Iohannem nepotem suum tam illi loco, quam apud sanctum Maximinum Treuirensibus præfecit. In quamplurimis proindè monastici instituti cœnobijs, à præfato iussus rege, primus successit, rectoresque singulos singulis præfecit: apud Heroffeldiam quidem Ruodonem, * Pathalabornensem postea antistitem: ad S. Gallum, versùs Alpium iuga, Nortbertum, & in Vuirzenburg Volmarum: Hasternaco quoque Humbertum, vita & moribus præclarum. In his itaq; tam consilij quam impensarum administratione regiminis statum firmavit: tum in singulis omnia, & in omnibus singula, vt oportuit & decuit, augmentauit. Suarum præterea precum interuentu, Heribrandus in Cella S. Giffeni, Euerhelmus quoque in Altomonte rector cœpit haberi. Apud Brunuillarium verò, quod ab Ezzone, palatij administrante comitatum suscepit, Ellonem, omnibus eiusdem loci habitaculis à fundamento extructis, præfecit: atque in Bofchthorff, quod largiente sibi Adalberto comite in manus venerat, similiter sub Conone, quæ rectorẽ illic subrogauerat, monachorum gregem aggregauit. Sed & apud Traiectum, quod Phrisiam respicit, ab Adalbaldo, eiusdem ciuitatis episcopo, cœnobium S. Pauli regendum suscepit, ibiq; Herigerum tam prodesse quam præesse præcepit: illoq; humanis rebus exempto, duos in regimine viros vicissim sibi succedere iussit. Non multò post verò memoratus antistes Adalboldus hortatu beati viri, ad monastica instituta adspirauit, omnemq; illi in pastoralibus pontificij sui administrationem commendauit, quam tamen ex præscripto B. Popponis iterum recepit, & in ea, quoad vixit, sub monastico habitu permansit. In Niuirario præterea Theodoricum, & Meti apud S. Vincentium præfecit Heribertum: in Vualciodoro quoque nihilominus Lambertum: quæ quidem monastici vigoris cœnobia per Theodoricum Merensium antistitem diuina ei indulset gratia. Apud S. Eucharium etiam Treuiris Bertulfum in regimine promouendo roborauit, quod ei gratia regendi Treuirensium archipræsul Poppo donauit.

CAPVT XVII.

Iohanne igitur, nepote beati viri, ab eodem apud S. Maximinum, vt præfati sumus, in regimine iam promotò, ipsoque ab oneris sui pondere paululum releuato, Stabulaus ire perrexit, vbi se prius in excolendis institutionibus monasticis arctius fixerat. Qui in ipso monasterij introitu à quodam Iohanne, nomine, non opere, monacho, cõspectus, cõuicijs & blasphemijs ab illo incredibilibus est proscissus, ita vt mortuum potius eò inferri optaret, quam viuus eius ad spectibus presentaretur. Qui nequitie suæ consensum cum blasphemantibus iungens pharisæis, de quibus voce veritatis dicitur, Si patrem familiãs Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius? non semel os in virum Dei conuiciando laxauit, sæpiusque mortem ei imprecando, superbia verba iterauit. Sed quia beati viri mortem cum vitæ eius fastidio optauit, ipse mortem sibi non multò post ea improbitate comparauit. Nam vt ficus illa in euangelio exsententia Domini quondam aruit: ita & hic ex vindicta Dei, serui sui iniurias vlciscen-

Hhh

tis,

Lintburg
tradit Im-
perator
Popponi.

for. * Pader-
bornensem

Matth. 10.

Matth. 21.

Vitio diuina in conuiciatore S. Popponis.

tis, totus mox arefciendo palluit, atq; eo ipso blasphemiarum in virum Dei momento, cum mors inopinata inuasit, atq; ad vltimum vsque vitæ suæ punctum dolor horrendus occupauit, donè morte pessima ipse nihilominus de medio fieret, atq; deinceps conuiciandi alios finem faceret.

CAPVT XVIII.

Pœna inobedientis monachi.

ALio quoquè tempore post vespertinâ synaxim in cella degebat, sermonemq; cum aliquot fratribus, apud illum tunc similiter agentibus, non ab re trahebatur: cum vni eorum, Adalberoni nomine, vt superius cellæ ostium clauderet, mandauit, eidemq; pro nocturnarum horrore tenebrarum sapius refugienti, instare non cessauit. Ille verò, qui inobedienciæ vitium semel atque iterum admisit, tandem compulsus, ad sibi iussa tam tepidè quàm trepidè abiit, atque eò, quò ire iussus fuerat, solus peruenit. *Quem* quia viro Dei non mox parère per inobedienciæ stimulos spiritus malignus suasit, eum euestigiò ipse inuasit, ità vt inconditæ vocis fridore quo vsque vndecunquè cieret, tamquæ subito non sanæ mentis suæ spectaculo eos, qui conuenerant, permoueret. Ligatus ergò, in oratorium adducitur, atq; in medio coram deponitur, vbi à fratribus orationi instantius pro eo insistitur, atque etiam in spiritum illum pestilentem exorcismus adhibetur. Neq; verò beatum Popponem causa rerum gestarum latuit, quæ ex prædicti fratris inobediencia ei innotuit. *Qui* mox summa cum grauitate ad fratrem illum non sanæ mentis deuenit, alapaq; tantum, vt alter Benedictus, in faciem illi dedit, spiritumq; malignum sine mora eiecit, Nulliq; dubium sit eum prece non præmissa hoc potuisse, cum, beato Gregorio in Dialogis suis asserente, sanctorum quiq; signa aliquando ex prece, aliquando peragant ex potestate. Et hi, quibus secundum Iohannem dedit Deus potestatem filios Dei fieri, quid mirum, si per eos signa ex potestate valeant fieri, qui ex potestate Dei sunt filij? Nam & Petrus Tabirham orando suscitauit: Ananiam verò & Sapphiram increpando in mortem strauit: quia vitam, quam illi ex prece contulit, istis mentientibus ex potestate abstulit. His in argumentum huius signi sic se habentibus, cætera, quæ de viro Dei sunt, delectamentum porro præstent legentibus.

Alapa eiecit dæmonē S. Poppo.

Iohan. 1.

Actor. 9.

Actor. 5.

CAPVT XIX.

Sanat hominē prope mortuum.

Stabulense monasteriū egregiè instaurat.

INtereà tam Malmundariensium, quàm Stabulensium locorum renouationi operam dedit, in qua affectus sui effectum, Deo opitulante, tandem inuenit: Et apud Malmudarium quidem cryptam, vt facilè cernere est, è fundamentis extruxit: Stabulaus verò, quia omnes cū monasterio officinas pro paruitate sui vilescere vidit, funditus eas euersum ire cœpit, atque in habitaculis amplioris sitūs extruendis plurimum impensarum absumpsit. Sed quia his humani generis hostis more solito inuidebat, fraudum suarum laqueos adnectebat, si fortè virum Dei in cœpto opere præoccuparet, immò per eorum, qui eidem tunc operi insudabant, offensam retardaret. Nam Hubaldo cuidam, cuius ingenio & labore id opus satis processit, præcipitium à cancellis suggessit, ità vt toto corpore collideretur, omnisq; virium spes, præter solum suspirare, iam in eo desideraretur. Cuius casu vir Dei comperto, tam pro eo, quàm pro operis destitutione admodum doluit: sed tamen in hoc solitræ medendi vires ex sanctitate & virtute ipsius ei minimè defuere. In sua nanque semotiùs eum transferri iussit atq; locari, & ex proprijs, sicut eum oportuerat, in cunctis accurari. Proindè ipsemet quiddam cibi & potus sibi illati, benedictione etiam addita, illi dirigit, eumque, mirū dictu, salutem mox restituit. Vndè & diabolicæ fraudis subitò machinamenta elusit, omnemq; cum collisione memorari Hubaldi mœrorem deterisit: ità vt qui vitæ suæ diffidentiam incussit cernentibus, iam suis omninò ad opus pristinum resumptis viribus iucundum spectaculum e contrario & gaudium ingereret videntibus. Iamquæ opus illud in altum processit, omnemq; tam longè quàm latè locum e regione respexit, atque cooperante septemplici spiritu sancti gratia, omnis per septennium illius structura consummata est. Neque enim id fore viri Dei crederat. In augmentum quoquè decoris, plura ornamentorum pondera addidit. Nam calicem miræ magnitudinis, auro gemmisq; egregiè donauit fabricatum, & in corona auri argentiq; non modicum expendit apparatus: hisq; complura per beatum virum dona adiuncta, addidit ornatum. Et vt hæc breuiter scripto comprehendamus, quæcunque in tabula, cappis, pallijs reliquoq; ornamenta.

namento eo loci aut sunt aut fuerant, consilio & opera beati Popponis illic esse cœperunt. Marmoreas proinde columnas ad id similiter opus, diuina reuera prouisione, inibi inuenit, vbi nulli vnquam eius natura loci marmor inuenire dedit. Et verè ipso iam olim iacente fundamentum, incepti quondam operis Deus superædificauit prouentum, vt cum Apostolo litera & spiritu illud dicere posset: Secundum gratiam, quæ data est mihi, vt sapiens architectus fundamentum posui: alius autem superædificat. Quis, inquam, superædificat, nisi ille, quo non ædificante, inuanum laborat qui ædificat? Tam egregiè præterea, quàm strenuè eiusdem ecclesiæ structura perficitur, proque consecratione illius in honorem sancti Petri, sanctique Remacli, in omne consilium à sancto viro descenditur. Vnde & ad id negocij Hermannum, Agrippinæ Coloniae archiepiscopum, Nizonemque Leodiensem euocauit, quibus episcopos abbatesque complures eiusdem rei occasio vnâ sociauit: tum vt honestius hoc commendaretur, imperialem Henrici maiestatem inuitauit, cui post Conradum patrem successio iusta imperium adspirauit. Præfinitus certè dies iam aderat, qui ad eandem domum Domini consecrandam & chrismandam Nonis Iunij illuxit, vbi non modica cum memoratis viris turba confluxerat. Quantos autem impensarum donorumque vsus tam imperiali presentia, quàm reliquis optimatum tunc exhibuerit, quis scribendo facile explicare poterit? Sed & à præfato Henrico sui iuris in Amblauia cespitem, qui in duodecim ferè mansos extendebatur, testamentis legalibus ad eiusdem loci vsus adstipulabatur: ac deinde eundem encaniorum diem ex concursu populi vltèrius celebrem decreuit. Vnde etiam vsq; in præsens vndecunq; à populis ad præscriptum diem accurrendi mos inoleuit. Malmundarium in supèr, quod præfato loco tam attinere quàm adiacere semper habuit, vt firmius ad eundem locum respiceret, scripti imperialis sententia statuit, confirmatis etiam his, quæcunq; ad eum locum iustè videbantur pertinere, nè quis iniustè appetendi ea facultatem deinceps posset habere. Sed & beatus Poppo, vt Malmundarienses professionis suæ sponsonem apud Stabulaus agerent, perpetua legerratum stabiliiit: atque exindè in omnes successores ipsorum, huiusmodi sententia manauit. Consecrata autem & chrisinata est præfata ecclesia in honorem principis apostolorum Petri, sanctorumque confessorum Martini & Remacli, anno Domini millesimo quadagesimo, in dictione octaua, Henrici quoque Imperatoris anno secundo.

CAPVT XX.

Tempore, quo beatus Poppo Iohanni cœnobium S. Maximini regendum commisit, contigit illum quædam in visione super eiusdem regiminis receptione discere. Vox nanque ad eum oraculo, vt verè constat, diuino aduenit, quæ cam certè sententiam illi audire dedit, quæ ad Petrum olim à Christo prolata passionem ipsius ita prænucliauit. Cum esses, inquit, iunior, cingebas te & ambulabas vbi volebas: dum autem senueris, extends manus tuas, & alius te ducet, quò tu non vis. Diuinitus hoc editum oraculum mox intellexit, atque prophetiæ oculis aliter id de se, aliter de Petro significatum conspexit. Sermonem interea super Iohannis sæpè memorati regimine ad fratres habuit, & de venturis, tam in se quàm in illo, verba tanquam de præteritis contexuit. Hoc tamen sæpiùs inculcando docebat, quòd eundem Iohannem mortis occasus iam è propinquo respiciebat. Res itaq; post modicum, vt vir Dei indicàrat, effectum inuenit, viuendique finem, eodè nimirum anno, ipse dedit. Quo de medio factò, quia cælestis in se oraculi sententiã pro humilitate aliquantum declinare contendebat, in regimine Bernardum quendam succedere iussit. Qui similiter annis vix duobus mensis, rebus humanis eximitur, nihilque exindè quàm metus cum stupore reliquit. Ante proximam tamen sui exitus horam in fratribus circumstantibus talem protulit sententiam, nullum, excepto Dei viro Poppone, promouendum in regimine, nè similiter & illum primo successionis vel promotionis suæ aditu perire contingat. Tandem, nè diuinum vilo modo responsum euacuaretur, beatus Poppo idem cœnobi-um S. Maximini imperiali maiestate repetere iubetur. Sicque quod frustrà declinare contendebat, licet inuitus, tunc subiit, atque, vt in visione acceperat, manus suas ad pastoralia extensas præbuit, coque ab alio ductus est, quòd ipse noluit. Sed Lintburg, cui similiter prædictus, dū aduixit, Iohannes præerat, Gumbertus, professione & loco sancti viri monachus, regendum susceperat: sed quòd temerè, eodem beato viro non con-

1. Cor. 3.

Psalm. 126.

Solemnis consecratio ecclesiæ Stabulensis.

Visto S. Popponis.

S. Poppo co- gitur rursus præfate monasterio S. Maximini.

sentiente Poppone, non suum præsumperat, cum vita etiam sua non multò post amiserat, ita ut visceribus paulatim digestis, diutina eum huiusmodi ad mortem usque pestis pertraheret. Post quem Hagano, nihil simile veritus, subintravit, quem similiter gravis ad mortem casus impulit. Godestenum interea, cuius vita solitaria sanctitate & fama late iam percrebuit, à solitario & quodammodo eremitico proposito succedendi amor rapuit, ita ut reclusionis suae claustra effringeret, solusque quasi ex sanctitate sua, quod priores non poterant, ipse impunè se facturum præsumeret. Sed quia cupiditatis suae stimulis non sensit exagitari, quem fama usque ad hominibus reddiderat venerabilem, in gravem mortis viam ex hoc incurrit, quod velut suis ex meritis præsumere auderet. Nam tendens in altum, cecidit ab alto: quia quadam die in vallium ima à montis vertice casum dedit, mortisque occasionem inde inuenit. Sicque omnes, qui aduersus B. Poppone tam supplantationis quam concupiscentiae fraudibus utebantur, in vnum mortis locum colligebantur, paulatimque coenobij illius status deperijt, & usque in præsensinopiae suae vestigia ostentare non desinit.

CAPVT XXI.

Mulier mēte capta, facta natur aqua, qua manus abluir S. Poppo.

Residens ergo vir Dei Poppo Stabulaus, ubi stabilis laus à fidelibus perpetuò concinitur, ut hostias & laudes cum elemosynarum fructibus Deo perfolueret, contigit quandam mulierem sensu perditò per montes & valles, campos, & sylvas errando & dilacerando semetipsam, ad locum ignoranter deuenire supradictum. Hospitio alioquin vel municipio nullatenus teneri poterat, sed casu locum tunc memoratum subijt, & usque ad secretarium viri Dei peruenit. Hora tunc erat, qua vir Dei Missarum solennia expleuerat, cum ministri aquam ad abluendas manus vel os porrigerent. Quod videns illa infelix mulier, eandem aquam, in piscinam de more proijciendam, petijt sibi dari hauriendam. Qua accepta, mentis insaniam non est ulterius passa. Monstravit Deus in hoc facto, quanti meriti apud se extiterit sanctus iste. Quamvis enim dispar sanctitas beati Benedicti patris monachorum fuerit, tamen in hoc opere imitator eius claruit: quia sicut ad illius specum mulier sanata redijt per ipsius merita, ita ad istius cellam per aquam abluionis manuum vel oris eius, redijt & hæc curata.

CAPVT XXII.

Stephanus quidam vir illustis, familiaritate beato viro coniunctus, deposito cingulo militiæ, in coenobium supradictum beato viro se obtulit, ac monachum sponndit. Qui quidem senio iam fessus, diem expectabat supremum. Visitatus ergo à fratribus, dixit se velle mori, sed absque licentia patris non posse. Qui cum esset aduocatus, benedictionem & viaticum ab eo promeruit: sicque discessum est. Vir Dei ad cellam, vnde digressus erat, redijt, & Stephanus viam vniuersæ carnis ingressus est. Quis non miretur tanti patris auctoritatem, & fidem discipuli morientis? Antiquorum patrum gesta, per hunc sanctum renouari videmus.

CAPVT XXIII.

Obitum suum S. Poppo prædicit.

Atrebatensium quoque rector Iohannes hac de luce subtrahitur, sanctitatisque beati Popponis mentio Balduino Marchiso pro successione ingeritur. Qui super hoc per internuncios diu multumque laborauit, & licet tardè, sancti viri ad id consensum impetrauit. Licentia tamen imperialis, quam in hoc idem Marchisus restare adhuc videbat, non statim id fieri sinebat: præsertim cum multa tunc temporis esset dissensio, orientaliumque atque suorum valida inter se contentio. Eadem tamen à rege licentia B. Popponi permittitur, atque ita Atrëbatum usque aduehitur. Et primum à Nannete ciuitate cum Vuazone episcopo Leodium deuenit, qui spiritualis causa amoris semper animo eius sedit, quem etiã Leodio olim inuidia pulsus ipse suscepit, & apud se sedulo fouit: tum etiam aliquantis sibi succedentibus diebus, illò, vnde exulauerat, reuocauit, consilioque & fauore postmodum ad pontificium promouit. His verò inter eundem sermo de cælestibus exoritur, animusque ad superna pariter suspenditur: cum ecce beatus Poppo cursu antè prærepto, Eiã, inquit, iam nunc te præeo: aliud videlicet agens, aliud, verò prophetiæ spiritu super obitu suo iam imminente significare volens. Susceptis interim à præfato antistite his, quibus se tunc ad præsens opus habere videbat, Atrëbatum usque, ut prædiximus, peruenit. Vbi pari omnium affectu egregiè suscipi meruit, utpotè cuius sanctitas olim ipsi satis explorata fuit. Singuli deinde dilectioni illius sese accommodant, & quod cuique usque ad id temporis suum fuerat, coram illo

illo ponitur, vt verè Apostolica inter eos tempora cernerentur, dum res quæq; ab illis, quibus cor vnum & anima vna erat, ante pedes Apostolorum ponebantur. His itaque magis prodesse quàm præesse cœpit, & administrandis vtiliter & honestè eorum rebus, Emmelinum virum prudentem præfecit, qui prædicti antistitis Vuazonis carne germanus, sanctique viri cooperator, & vt vulgò dicitur, dextera manus fuit. His absolutis, ad beati viri de hac vita exitum stylum vertamus.

CAPVT XXIII.

Præsciens itaque beatus Poppo discessus sui ex hac carne horam haud procul abesse, iter, quod Strabulus spectat, perrexit intendere: vt locus ille, qui ipsum arctius sub monastica habuisset institutione, in sua ei ex hac luce migratione non deesset. Discedens verò inde, charitatis vestigia suis reliquit, singulisque per tricenos dies singulos dari Biberes præcepit: quod quidem charitatis edictum per totidem dies apud eos inoleuit. Precibus itaque licentiam Marchisi super hoc obtinuit, sicque reuersionis suæ viam ingredi cœpit. Præfatus tamen Marchisus Martianas cœnobium nobium tutela ipsius delegauit, & vt in ipso regressionis suæ articulo singula accuraret, mundauit. Quod quidem oneris magis inuitus, quàm spontaneus subiit, locumque illum tam visitatum quàm accuratum adijt. Vbi honestè & cum multa grauitate monachorum illi occurrit processio, quæ indicio videntibus fuit, quanta sanctitatis eius in illis esset dilectio. Cœpit interea cunctis singula, quæ vsui forent, prouidere, & vt euangelicus ille dispensator, necessaria sine typho præbere. Sed quia multimoda rerum occasio aliò eum trahebat, nec se solum ad omnia sufficere videbat, in administrandis his Balduinum, Atrebatensium postea abbatem, secundum à se promouit. Et iam ultimo exitus eius tempore imminente, ipsoque in cella paululum sopori indulgente, somnia phantasticis, immò diabolicis, impressâ illusionibus patitur, dæmonemque quasi propè adstantem sibi videre videtur: qui minas viro Dei intentans, illo de loco cum citius migraturum adiecit. Cui vir Dei, Deus, inquit, cuius nutu huius loci in me processit administratio, & quando vult & quomodo vult, me hinc iubebit abscedere. Et mox dæmon, impetu dato, ipsum visus est inuadere, grauemque per visum molestiam iniicere. Vnde & phantastica illusionis constrictus, versum illum ex centesimo vicefimo tertio psalmo subinserendo exclamauit, Adiutorium nostrum in nomine Domini: eoque clamoris sono tam ipse, quàm qui coram illo obdormierant, expergefacti, euigilant: lucernamque, quæ ante illum eo quidem noctis tempore lucere solebat, vir Dei extinctam conspexit, hocque inimicum effecisse, euidenti præteritæ visionis indicio intellexit. Nec mirum esse debet, hæc in virum Dei per somnia dæmonem valuisse, quem nec per somnia aut anigmata, sed facie ad faciem ipsum verum Deum verumque hominem scimus tentando petiisse, tum de loco ad locum pro nequitia suæ voto duxisse. Ipse est etenim, qui humani generis calcaneo insidias tendit, & cum sanctis importuna suæ malitiæ bella intendit: nunc his visibilem quodammodo se præferens, nunc illis phantastico somniorum horrore se ingerens. De quo etiam somniorum genere illud scriptum legimus: Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis. Et licet paululum à proposito degredimur, tamen id quod proposita rei occasione ingestum est, loquimur. Sciendumque est, secundum plerosque, sex: secundum alios, quinque somniorum modos inueniri. Et sex quidem, non ab re hinc interferimus, quæ ventris plenitudine, inanitate, illusionis, cogitatione simul & illusionis, reuelatione, cogitatione simul & reuelatione eueniunt. Sed duo, quæ prima posuimus, experimento noscuntur: reliqua verò quatuor, attestante beato Gregorio, in diuinæ scripturæ paginis inueniuntur. Et quidem beatum hunc virum Dei Popponem illusionis constanter tentatum, quem tamen ab eius læsione pro illius sanctitate, Deo illi opitulante, verè conseruatum credimus. Qui verò præfatorum distinctiones somniorum in quinque tantum modos nôsse desiderant, Macrobius in somnium Scipionis legant: nihil diuersum inter utrosque reperturi, si intimè eorum significatio inspiciatur. Sed his occasione, vt diximus, rei propositæ interfertis, reliquum de beato viro dicere pergamus, quem Deus à negotio perambulante in tenebris, & ab incurfu dæmoniaco defensionibus protegit assiduus. Signo interea crucis facto, seruitutisque diuinæ penso, cui reliquum noctis impendebat, absoluto, valida febrium vi cœpit fatigari, atque inexhaustis doloribus

Aq. 4.

Marcianæ cœnobium.

Luc. 12. Typhus, profectu & superbia.

Psal. 123.

Matth. 4.

Ecc. 34.

Somniorum varia genera.

Dialogi lib. 4. cap. 48.

Lib. 1. cap. 5.

Psal. 90.

iam ad vltima vitæ perurgeri. Vnde & dominum Euerhelmum Altrimontensem abbatem, qui secutus cum illuc vsq; fuerat, ceteris vnâ cum fratribus euocans, resolutionis suæ diem imminere prædixit: deinde ad visitationem vnctioremq; sui præfatum abbatem nihilominus admonuit. Adiecit insuper eidem, ad pristinum professionis suæ locum Stabulaus se post mortem ab eo deferendum, corpusq; suum à latione alienum, illic dormitionis suæ locum obtenturum: singulas etiam diuertendi mansiones sibi mortuo præuidens, quas, si adiuueret, ipse vtique ad simile hospitadi opus esset electurus. Expletis deinde pro se omnibus, cilicium, quod sibi sterni fecit, nudis pedibus adiit, terramq; tam corpore quàm pectore pronò deosculans, se supinum collocauit: tum responsorium circumstantibus iniungendo, hoc duntaxat modo inchoauit: Subuenite sancti Dei, occurrite angeli Domini: quod quidem iniunctum circumstantium caterua fratrum excepit, atq; in finem vsq; cum subiuncta etiam Litaniam perfecit. Post cuius perfectionem ipse mirum in modum ad se rediens, rursùm refedit, initiumq; loquendi ita insuper dedit: Noueritis certè fratres, quædam in agendis per me rebus restare, Deumq; loquendi adhuc vobis spatium mihi præstare. Nec ab re hæc ad se rediens dixit, quia quæ oportuit fieri, minusq; adhuc impleuerat, dicendo & agendo postmodum effectui mancipauit. Et primùm de erogandis, quæ sibi eatenus fuerant, rebus consultans, quasdam ecclesijs Dei in augmentum misit, quasdam verò amicis pauperibusq; Christi in monumentum sui disperfit: itaq; omnem inimicæ auaritiæ suspicionem ipse præcidit, illud Apostolicum recolens: Nihil in mundum hunc intulimus: sed nec auferre quid possumus, Theodoricum interea, quem ipse olim, vt præfati sumus, in omni doctrina nutrierat, adire suos quantocyus iubebat, vtq; imperialem præsentiam illum suis verbis compellant accedere, atq; in regendo S. Maximini cœnobio pastorem curam subire. Cui cum adstantes dicerent, Quid super Stabulaus decernitis agendum? nihil, inquit, aliud mihi vobis super hoc dicendū, quàm quòd soli Deo illud velim esse commendatū. Hoc, vt dixi, soli certè Deo committo, nec alium, quàm ipse prouiderit, rectorem admitto. Sacerdotali demùm autoritate & stola criminum veniam fratribus impendit, orationisq; verba extensis manibus hunc in modum deprompsit: Da Deus immense, ineffabilis & magne, vt si verè conuersus sum, hoc eiusmodi indicium habeam, quatenus in S. Pauli conuersione, quæ hac quidè nocte instat, è carne transcam: quod vt fieret, semper optaui, semper te Deum rogavi. Et hæc dicens, se cilicio recolligi præcepit, vltimumque loquendi finem dedit: cum ecce mediæ noctis articulo mirum in modum manus leuat, atque extremum eo, quo poscebat, tempore matutinali expleto officio, spiritum Deo reddit. Conclamatum subito est à circumstantibus: Ecce, ô beate Poppo, hæc hora sanctitatis tuæ indicio est omnibus: ecce quantum bonitatis tuæ gratia meruit, in sapientia sua Deus mundo innotuit. Nec facile erat quenquam sibi à lachrymis tunc temperare, cum tam feliciter ad eum, cui semper vixerat, meruit hinc egredi: feliciter, inquam, migravit, qui felicibus semper auspicijs virtutes in se augmentauit. Quas quidè, nè quasi negligentia prætereire videamur, in argumentum tam egregij exitus eius dicere, prout vires suppetunt, aggrediamur. Erat enim ei compunctio cordis ex infusione sancti spiritus affluens, cuius etiam conuersionis suæ tempore intantum erat appetens, vt cum quosdam fratrum in lachrymas excitari videret, seque similia non posse doleret, sumpto lapide, pectus eo contunderet, vt hoc fortè modo vel modica compunctiois stilla sibi afflueret. Cuius desiderij sui compos post modicum effectus, tantam compunctiois à Deo gratiam est adeptus, vt illud, vbi sæpè genu vel millies flexo, die & nocte orationi incumberebat, omne lachrymis inundaret pavementum. In celebratione profor. casula, indè Missarum * casubulam, qua induebatur, lachrymis humectabat, interq; prandendum magis lectione quàm comestione pasci amabat: & verè pro lachrymis, quas indè Psal. 41. fundere solebat, cum Psalmista dicere poterat: Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Quid verò de corporis sui dicam afflictione, deq; carnis interitu & cōtritione? Quam intantum ieiunij flagellisq; arrebat, vt quicquid vitiosum illa aduersus spiritum cōcupisceret, ipse flagellis, propria sibi manu clam illatis, extirperet: & pro hoc in seipsum vindictam exerceret. Balnearum verò vsus illi rarus fuit in infirmitate, qua assidue laborabat: nunquàm verò extra infirmitatem, postq; conuersionem illas admisit, tum etià à saginatis cibarijs omninò abstinuit. Nec sola ad carnis macerationem huiusmodi abstinentia illi sufficere visa est, sed insuper ad crucifigendum se mundo, peregrina-

Petit extre-
mam vndi-
onem.

Implorat
sanctorum
preces.

i. Tim. 6.

Oratio eius
ad Deum.

Feliciter
migrat è
corpore.

Catalogus
virtutum
eius.

* for. casula,

Psal. 41.

nationis sibi cruce adiecit, sæpè limina adiecit Apostolorum, sæpè etiam atque vſitatiùs excubias ceterorum frequentans sanctorum. Nec dici potest, quantum omne suum iudicium discretione temperauerit, quantum iusta illud miseratione honestauerit: & reuerentiam cum beato Iob oculus cæco & pæſclaudo erat, causamque pupilli & pauperis, ut suam, immò magis accurabat: atque excepro, quòd quotidianis eos alebat sumptibus, trecentos singulis calendis Christi pauperes plenè reficiebat. Destinabat etiam plura tam auri quàm argenti donaria eremiticam solitariamque vitam ducentibus, quam plurimisque à regimine deiectis consulendo rectoribus, suis opibus & eos releuauit, & ad pristinum regiminis locum reuocauit. Et ut omnes probitatis eius virtutes compendio referantur, & ex relatione antiquorum fidem legentibus faciant, erat fide firmus, spe longanimis, charitate non fictus, compassione singulis proximus, & ad omne opus bonum mente & vultu semper promptissimus: arguebatque subiectos clementer, tollerabat patienter, & si quem pro quouis crimine vellet corripere, in se priùs descendens, hoc velut suum plangebat, secundum illud Apostoli: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, nè & tu tenteris. Et ut vigiliarum orationumque eius præterea instans, (licet enim præterire communia) in carne verè angelum vixit, dum semper in cælestibus, vbi angeli faciem vident patris, animum fixit. Et pro hoc cuique fidelium miracula & quæ diximus, & quæ dicenda sunt, ad fidem faciendam sufficiant, proque sanctitate ipsius, totius diffidentia caligine exclusa, satisfaciant. Obijt sanè octauo Calendas Februarij, anno incarnati Verbi millesimo quadagesimo octauo, indictione prima, ætatis suæ anno septuagesimo, imperij verò Henrici anno decimo.

CAPVT XXV.

Sacerdotalibus porrò infulis, ut sacris adſtare altaribus solebat, vestitur: vbi ex facro corpore eius gratissimæ suauitatis fragrantia sentitur: quæque olim viuenti in virtutibus amplius flagrârat, & nunc in carne ipsius redolere nõ cessauit. Alia etiam casubula sanctum illud corpus fratres curabant vestire, cuius anima feliciter in cælestibus inter amictos stolis albis primam meruit stolam inuenire. Oratorio deinde exponitur, nox illa cum precibus vsque ad lucis ortum pro eo transigitur, cum eccè apparatus his, quæ ad transferendum eum prouiderant, clam è patriæ ipsius limine exierunt. Et in eisdem certè hospitandi locis manendo, quæ ab illo viuente didicerant, Leodium vsque deueniunt, præmissoque nuncio, beati viri aduentum Vuazoni, eiusdem ciuitatis antistiti, intimauerunt. At ille viuum eum tunc venire lætus primùm æstimauit: sed cum ei, ut se res de morte ipsius habuit, nuncius perorauit, clamoribus & lamentis inconsolabiliter se affligere, & quòd talem amisisset virum, incredibiliter dolere cœpit. Postquam verò lamenta, non dolor, aliquantulum conquiescere, eiusmodi fama, quæ omne Leodium iam impleuit, autoritate etiam pontificali hoc vniuersis eiusdem ciuitatis cœnobijs edictum peperit, ut cum crucibus, lampadibus atque thymiamaterijs illud sacrum corpus exciperent, eaque, quæ talem Dei deceret seruum, honorificentia prosequeretur. Quod quidem, permixtis sibi cunctis, cum deuotione simul & dolore contigit fieri, nec fuit, quem compunctio cordis pro huiusmodi rebus intrinsecus non tetigerit. Et nos quidem, qui de eo hæc scribimus, ipsi similiter toti in funere sumus: quanto magis hi, qui eius tunc exequijs interfuerunt, dolorem pro amissione tanti talisque viri pertulere? Sed si ideo est dolendum, quòd eum, quem charum habuimus, amisimus: multò magis certè gaudendum, quòd in cælesti eum mansione intercessorem pro nobis præmisimus. Pauperibus præterea Christi memoratus antistes pro sancto viro eleemosynarum stipem dispendit, & ad Stabulaus vsque cum cæteris exequias illas venerabiles prosequutus est. Nec difficultas itineris aut temporis incidentes vel modicè defatigauit, præsertim cum brumalis rigor omnem superficiem terræ tunc occuparet: Dei proculdubio virtute ibidem operante, feruorque sui translationi inuisibiliter fauente. Tandem ad Stabulaus, ut diximus, peruenitur, omnisque loci illius tam laicorum quàm monachorum turba doloribus euulsi, busque afficitur, ita ut psallentium voces, euulsi quidem clamor exuperaret, & in paruulis etiam gemitum affectus exprimeret. Sepulcrum mox post Missarum solennia illi in medio crypre, vbi ipse viuus elegerat, aperitur, atque ibidem id officij non sine

Iob 29.

Alius virtutū eius catalogus.

Galat. 6.

Matth. 18.

Odor suauissimus ex defuncti corpore.

Honorificè admodum corpus eius Leodij excipitur.

In monasterij Stabulense inſertus.

Visio an-
gelica.

angelica presentia peragitur. Nam memorato antistiti, cui facile suis pro meritis hoc cernere fuit, visio angelica inter exequias illas apparuit, qui adstantem ipsi ministrum, vtrum idem videret, sepius repetens interrogauit. Sed quod ille pro meritis, vt praefatus sumus, videre meruit, non nostrum iudicare est, tur nemo id videre potuit: nisi forte, quod nulli circumstantium ad praedictam visionem sanctitas sua suffecerit, vel quod nemini, excepto ipso praefule, reuelare Dei gratia voluerit. Et iam sextus circa insepulti corporis funus dies abscesserat, nec tamen pristina in illo fragrantia defecit: vt certè testantur illi, qui adfuere, quod velut pulueris pigmentarij suauitatem in ipso persenserint. Quasdam verò literas exhortatorias, à venerando abbate Richardo olim de charitate ipsi scriptas, vnà cum calice pectori eius superposuere: quarum etiam literarum exemplar in eodem monasterio posteris reliquerunt, vt ex eo ambotum consensus & dilectio perspiciatur, quidque charitatis gratia valeat, à legentibus ibi inueniatur. Hæc nos quidem de obitu translationeque beati viri dixisse sufficiat, de cuius virtutibus & miraculis fides apud lectorem non vacillet, praesertim cum testibus, qui ea oculata fide didicerunt, confirmentur, certiusque his scriptis roborentur. Ceterum cur ad sepulcrum eius miracula crebrius non fiant, nemo miretur, nec propter hoc ea, quæ verè de eo diximus, vocet in dubium, cum ipse adhuc in carne viuus, plerisque fratrum audientibus, attestatus fuerit, quod nunquam delectatus sit miracula facere, nec vnquam hanc gratiam sibi dari à Deo expetere presumpserit. Et quanquam pro humilitate fauorem erga se populi in vita timuit, non tamen miraculorum gratia mortuus caruit: quia post mortem nequibat latere, cui ante mortem hoc Deus inspirauit, vt vellet latere. Pauca tamen è pluribus hæc inseram, gloriamque Dei in sancto suo, non sine legentum admiratione commemorabo.

Timet hu-
manos ap-
plausos.

CAPVT XXVI.

Visio de S.
Poppone.

Viuit san-
cti apud
Deum.

Herimannus, eiusdem monasterij monachus simul & ianitor, tribus ferme post beati viri depositionem mensibus elapsis, infirmitate correptus, ad vltima vita sua peruenit, loquendi que finem in agone suspensus fecit, ita vt nec respirare villo modo videretur, nihilque aliud in eo, quam ipsa mors conspici putaretur. Qui miro quodam modo post duarum ferè horarum spatium ad se redijt, & quod ad iudicium raptus fuerit, fratribus sibi adstantibus retulit, singulisque criminum suorum maculis in confessione detersis, pro vno tantum conuentus fuerit, quod contra beati Popponis statuta admisit. Aiebat nanque: Noueritis me de singulis criminibus confessionem fecisse, vnum tantum obliuioni reliquisse: quia agrum pascualem, quem beatus Poppo cuidam crediderat, mea olim auferre superbia non dubitauit. Pro quo & ego ad iudicium raptus, temeritatisque, erga virum Dei sum incusatus, tandemque eiusdem sancti viri intercessione huc remeare, crimenque, illud tam precibus vestris, quam confessione permissus sum expiare. Fratribus verò multa de praefato viro Dei rogantibus, id de ipso testatus est, se eum honestate & reuerentia commendabilem inter caelestis aulae primores vidisse, ibique intercessione ipsius redeundi copiam accepisse, cumque rursus videndi spem sibi de reliquo accreuisse, si tamen preces ipsorum pro se ad Deum premitterentur, atque ira contra ipsius statutum temerè à se commissa expurgarentur. Deinde adiecit, neminem in virum Dei impunè quid posse admittere, quemadmodum ipsius exemplo posset facillè doceri. Mox pro eo fratres orationi instant, quodque contra viri Dei statutum deliquerat, precibus expiare contendunt: cum ecce sine mora vltimum efflauit spiritum, vt profectò intelligi daretur, ipsum ideò in carnem accepisse redeundi facultatem, vt quod in virum Dei deliquerat, hæc detegeretur, verumque de eo, quod dixerat, iudicium relinqueretur. Letare ergò Stabulensium ecclesia, letare, inquam, ex tanti viri presentia: quia vt Turonica ciuitas in Martino suo mirabiliter gloriatur, ita etiam in Poppone tuo status tuus magnificatur: dum & ille mortuum viuus suscitauit, & iste monachum, ad iudicium extra se raptum, mortuus ad vitam reuocauit. Magnum quidem est, mortuum suscitare: magnum etiam est, hominem ad iudicium raptum, ad se reuocare: cum neutrum nisi à sanctis fieri valeat, qui presentia Dei mirificè perfruuntur. Et verè in hoc patet, beatum Popponem post mortem etiam viuere, curamque suorum apud Deum semper gerere.

CAPVT XXVII.

Alio

ALio quoque tempore puer quidam Gozo, idemque monachus viri Dei, scholari adhuc disciplinae subiectus, valida corporis infirmitate correptus est. Qui se mox visitari petijt & vngi, psalmisque & precibus Deo commēdari. Quod cum ageretur, illique à fratribus in prece & infirmitatis eius visitatione adstaretur, exclamauit subito, demonum phalangem, Aenae & Turni aliorumque; ex Virgilio viorum vultus imitari, seque ab eis, qui sibi in discendo plurimum in vsu fuerant, vsque ad animam infestari. Fratribus verò, vt sibi crucis signum imprimeret, hortantibus, seque non posse, illo respondente, mox dominum abbatem Popponem adesse exclamat, cumque fratribus ignorantibus quem significasset, inclinato capite salutat. Quem cum adstantium fratrum caterua quid videret inquireret, aut quemnam salutarer, Num, inquit, dominum abbatem Popponem in medio vestri non cernitis, & ad eius praesentiam omnem demonum phalangem effugisse non conspicitis? Adiecit proinde, se eorum manibus, praefato succurrente abbate, ereptum, securitatisque remedia de eis porro adeptum. Quo ista persequente, doloreque simul cum tremore in ipso conquiescente, spiritum vltimum exhalauit, & tam verum quam manifestum eorum, quae dixerat, indicium ostentauit, ita vt cum beato Poppone verè indè migrasse crederetur, & in eo erga omnes fratres beati viri similis sollicitudo intelligeretur. Cuius quidem pueri corpus à coetaneis socijs fauore pariter & dolore circumdatum, & ante scholam, licet quibusdam inuitis, est sepultum: pro quo etiam gemitus ipsorum tanto fuit intolerabilior, quanto erga eum affectus omnium in vita ipsius extiterat pensiosior.

CAPVT XXVIII.

Eodem tempore extitit quidam magister carpentariorū vel latomorum, Thietmarus nomine, qui viro Dei Popponi valdè charus habebatur propter peritiam artis suae. nam illi Deus inspirauerat, quemadmodum Bezeleel, opus perficere in domo Domini secundum voluntatem viri Dei, monstrante id videntibus praesentis basilicae structura mirabili. Hic synaxi vespertina expleta, venit ad quosdam fratres in claustrum cum non parua, vt prosequemur, tristitia: & ecce praesens sedebat nepos sancti viri Euerhelmus Altinontensis abbas. Qui percontari coepit, quid causae haberet. Respondit se priuatum esse beneficio, quod sibi iure perpetuo concesserat homo Dei Poppo. Et ille, Non est, inquit, mortuus dominus tuus Poppo, sed verè viuuit: perge quantocyus ad ipsum, & narra ei si quid habes. Credidit homo sermoni, quem audiuit, & praepeti cursu ad sepulcrum viri Dei peruenit, ibique, amarissime, quae sequuntur, clamitando, super corpus sanctum se prostrauit: Heu mi pater & domine, vt quid me diutius finis viuere in hac conuale plorationis? Contestor te per omnipotentem, cui in hac vita fideliter seruisti, ne me permissas in hac miserabili vita octo diebus viuere. Vt ergo se exaudiret credidit, surrexit, domum redijt, in lectum se proiecit, viaticum petijt & accepit, & sicut à sancto viro petierat, ante octauum diem de hac luce subtractus est.

CAPVT XXIX.

Praeterea plurima sanitatum beneficia per eum Dominus operatur: Febricitantes, demoniaci, alijque languidi ad sepulcrum eius, Deo cooperante, curantur. Vnum tamen praclarum, quod omnibus penè notum est, in medium proferam, vt ex hoc fides credentium incalcescat. Aeger quidam diu vexatus hydro-pico morbo, adductus est ab occidentali plaga, & in basilica sancti & apostolici viri Remacli, mirabilium factoris, & in praesentia corporis eius est collocatus. Qui per septimanam ibidem diu cupitam salutem praestolans, tandem fessus sopore deprimitur, Et ecce videt sibi sanctissimum ac Deo dilectum Remaclum adstare, nimio splendore radiantem, & haec sibi dicentē: Surge, & ad sepulcrum abbatis Popponis, quod est in hac crypta, propera: per eum enim tibi salus proueniet. Expergefactus eger, surrexit, & utcumque potuit, illuc peruenit, seque toto corpore super illius prosternens mausoleum, deuotissime implorabat eius interuentu Dei adiutorium: cum subito virus omne, quod per membra ac vitalia diffundebatur, conglomeratum, vt quondam tactu S. Martini, immo Deo suum glorificante famulum, quam grandisque meriti apud ipsum esset ostendente, more torrentis magno vomitu per gutturis prorupit meatum. Statimque homo incolumis surrexit, qui penè desperatus aduenerat: & gratias agens Deo in sanctis eius confessoribus, lectus ad propria repedauit. Quis non stupeat euentu huius inuitati eius

Puer videt
S. Popponē
ip̄i apparē-
tem in ex-
tremis.

Exod. 31.

Nota peti-
tionem, &
celerē im-
petrationē.

Hydropico
ad S. Pop-
ponis locus
lū curatus.

mira-